

OHJAUSRYHMÄ

Autio Mikko, asumisen asiantuntija,
ympäristö- ja yhdyskuntapalvelut
Isopahkala Jaana, palvelupäällikkö,
ikäihmisten hyvinvointi
Kokkinen Jukka, asuntotoimenpäällikkö,
ympäristö- ja yhdyskuntapalvelut
Koski Mervi, vanhustyönjohtaja
Mäkelä Timo K, sosiaalihuollon ylitarkastaja,
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
Peltoniemi Tarja, aluekehittäjä, ikäihmisten
palveluiden kehittämisohjelma, POPsote
Vahtola Maria, asiantuntija,
Hyvinvointipalvelut
Valkiala-Koskenkangas Pirihanni,
palvelujohtaja, Oulun palvelusäätiö sr
Örling Risto, Oulun vanhusneuvosto

TYÖRYHMÄ

Alahuhtala Minna, toimintaterapeutti,
kotikuntoutus/KOTAS
Kaltio Paula, terveydenhuollon
palveluohjaaja
Kurtti Tarja, sairaanhoitaja, Kaakkurin
hyvinvointikeskus, ikäihmisten palvelut
Lukkari Heli, sas-palveluohjaaja
Marjeta-Huhtalo Heli, asiantuntija,
Hyvinvointipalvelut
Meriläinen Päivi, palveluesimies,
Haukiputaan hyvinvointikeskus, ikäihmisten
palvelut
Peltoniemi Tarja, aluekehittäjä, ikäihmisten
palveluiden kehittämisohjelma, POPsote

Yhteisöllisen asumisen toimintaohje Oulun kaupungissa

Sisällys

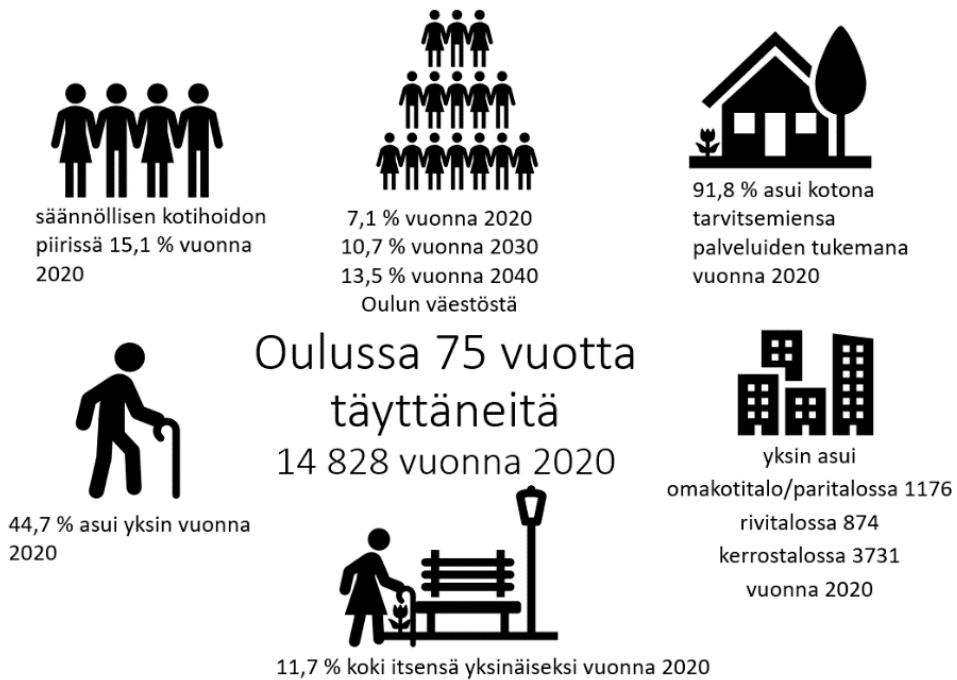
1	ALKUSANAT	1
2	IKÄIHMISTEN YHTEISÖLLINEN ASUMINEN OULUN KAUPUNGISSA	4
2.1	Yhteisöllisyys.....	4
2.2	Yhteisöllisyyden huomiointi ikäihmisten asumisessa.....	4
2.2.1	Asumisen ennakointi ja varautuminen	4
2.2.1.1	Ikäihmisen henkilökohtainen ennakointi ja varautuminen.....	4
2.2.2	Kaavoitus.....	7
2.2.3	Tontinluovutus ja muu maankäytön sopimusohjaus	8
2.2.4	Yhteisöllisen asumisen suunnittelu.....	9
2.2.5	Yhteisöllisen asumisen muodot	11
3	YHTEISÖLLISEN ASUMISEN LAATUVAATIMUKSET ASUMISYKSIKÖSSÄ.....	13
3.1	Esteettömyys, turvallisuus ja selkeys	13
3.2	Tavoitettavuus ja yhteydet.....	16
3.3	Asuinympäristö ja piha-alueet.....	17
3.4	Asuminen ja tilaratkaisut.....	18
3.4.1	Asukasrakenne.....	19
3.4.2	Tutustuminen ja muutto	19
3.4.3	Asunto.....	19
3.4.4	Yhteiset tilat.....	22
3.4.5	Sijoittelu/yhdistelmät.....	25
3.4.6	Teknologia.....	25
4	YHTEISÖLLISTÄ ASUMISTA TUKEVAT ARJEN TUKIMUODOT	26
4.1	Hakeutuminen	26
4.2	Muuttuvat, joustavat ja yksilölliset arjen tuen eri muodot	27
4.3	Teknologiset ratkaisut ja digipalvelut	29
4.4	Yhteisöllisyys asumiskohteessa	30
4.5	Ateriointi ja yhteisöllinen ruokailu	32
4.6	Turvallisuuden tukeminen.....	34
4.7	Kuntoutus- ja terapiapalvelut.....	36

4.8 Siivous- ja pyykkipalvelu.....	37
4.9 Asiointi- ja saattajapalvelut.....	38
4.10 Kylvetyspalvelu.....	40
4.11 Säännöllinen kotipalvelu ja kotisairaanhoido.....	40
4.12 Muut palvelut	42
5 LAADUNHALLINTA.....	43
6 ASUMISKUSTANNUKSET JA ASIAKASMAKSUT.....	46
6.1 Asumiskustannukset.....	46
6.2 Palveluiden asiakasmaksut.....	46
7 TUOTTAMINEN, OMISTAJUUS, VASTUUT	47
8 OULUN MALLIN JALKAUTTAMINEN	49
LÄHTEET	51
LIITTEET	

1 ALKUSANAT

Asuntopoliittisessa kehittämissuunnitelmassa (2020) korostetaan esteettömien asuntojen tarpeen kasvua väestön ikääntymisen sekä kaupungistumisen myötä ikäystävällisten asuntojen lisääntyneitä tarvetta erityisesti kasvukeskuksissa. Nykyisen hallituskauden yhtenä Ikäohjelman osana toteutettavassa Ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelmassa tavoitteena on parantaa ikääntyneiden asuinoloja ja edistää asumisvaihtoehtojen tarjontaa, tukea ikääntyneiden omaa ja kuntien ennakointia ja varautumista asumiseen sekä tukea ikäystävällisten asuinympäristöjen kehittämistä. Toimenpideohjelmassa korostetaan paikallaan ikääntymisen (ageing in place) politiikan mukaisesti kotona asumisen tukemista tutussa asuinympäristössä, vaikka palveluiden tarve kasvaisi. Tämä nähdään tärkeänä niin ikääntyneiden toiveiden ja itsemääräämisoikeuden toteutumisen kuin palvelurakenteen kustannustehokkuuden kannalta. (Ympäristöministeriö 2020a). Myös Sosiaalihuoltolaki (2014/1301 § 21) ohjaa kotiin annettavien palveluiden ensisijaisuuteen suhteessa palveluihin, jotka edellyttävät muuttamista ja sisältävät sekä asumisen että palvelut. Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja sosiaali- ja terveyspalveluista (14 §) ohjaa kuntaa ensisijaisesti kotiin annettavilla ja muilla sosiaali- ja terveydenhuollon avopalveluilla tukemaan iäkkään henkilön arvokasta elämää.

Ikäihmisten nykyisten ja tulevien asumistarpeiden tukemiseksi tulee olla tarjolla omassa kodissa asumisen ja tehostetun palveluasumisen tai laitoshoidon välille moninaisia asumisratkaisuja, jotka vastaavat elämäntavoiltaan, taustoiltaan ja toimintakyvyltään erilaisten ikäihmisten tarpeisiin ja toiveisiin (Jalava ym. 2017, Paavolainen T, 2020, Ympäristöministeriö 2020a). Kuviossa 1 on kuvattu Oululaisen 75 vuotta täyttäneen hyvinvointiin liittyviä tunnuslukuja.

KUVIO 1. 75 vuotta täyttäneet Oulussa vuonna 2020

Yhteisöllinen asuminen edistää asumisen ja palveluiden yhdistämistä sekä tukee kotona asumista tarjoamalla mahdollisuuden sosiaaliseen vuorovaikutukseen, mielekkäaseen tekemiseen ja arjen tukeen. (Paavolainen T 2020, Paavolainen T 2021, Ympäristöministeriö 2020a) Ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelmassa (2020) todetaan, että muisti- ja ikäystävällisyys lähtee ikäihmisten, usein toimintakyvyltään heikompien ihmisten näkemisestä luonnollisena osana yhteiskuntaa (Ympäristöministeriö 2020a). Yhteisölliselle asumiselle keskeisiä tekijöitä ovat esteettömät yhteiset tilat, jotka tarjoavat hyvällä suunnittelulla ja sijoittelulla luonnollisia arjen kohtaamispaikkoja ja yhteisen tekemisen tiloja. Yhteisöt rakentuvat niin persooniltaan, taustoiltaan kuin toimintakyvyltään erilaisista ihmisistä, mitkä saavat tukea arkeen naapuriavusta tai työntekijöistä. Tämä vahvistaa turvallisuuden tunnetta ja tukee ikäihmisen itsenäistä pärjäämistä omassa kodissaan. (Paavolainen T 2021)

Oulun kaupungin asuntopoliittisena linjauksena on tukea myös paikallaan ikääntymistä (Aging in place). Tällä pyritään avopalveluiden lisäämiseen ja laitoshoidon vähentämiseen. Näin tuetaan ikäihmisten omaa toivetta asua kotona mahdollisimman pitkään turvallisesti, itsenäisesti ja mielekkäästi palvelutarpeiden tai toimintakyvyn muutoksista huolimatta (Paavolainen T, 2020). Vuonna 2017 tehdyssä asukasbarometrissa korostuu kansallisesti yli 75 – vuotiaiden osalta asumisessa ympäristön tuttuus. Myös ikääntyneiden muuttoalttius on matalampi kuin muiden ikäluokkien. Eli merkittävä osa ikäihmisistä ikääntyy tutussa

asunnossa ja asuinympäristössä. Ikääntyneiden asumistoiveissa korostuu kuitenkin palvelujen läheisyys keskusta ja taajama-asumisessa. (Helminen V, yms 2017)

Oulun kaupungin Valovoimainen Oulu -kaupunkistrategian painopisteissä on todettu, että hyvinvointi kuuluu kaikille ja mahdollistamme ihmisten kohtaamisen ja yhteisöllisen toiminnan. Ikävoimainen Oulu - Oulun kaupungin ikääntymispoliittisessa ohjelmassa 2021–2030 tuodaan esille yhtenä toimenpiteenä lisätä yhteisöllisyyttä kokoontumis- ja kohtaamispaikkojen avulla ja tätä kautta vähentää ikäihmisten kokemaa yksinäisyyttä.

Tässä toimintaohjeessa määritetään Oulun kaupungissa järjestettävän ikäihmisten yhteisöllisen asumisen asiakaslähtöiset tavoitteet, laatuvaatimukset sekä toimintakuvaus. Lisäksi määritetään yhteisöllistä asumista tukevien arjen tukimuotojen laadun, riittävyyden ja saatavuuden vähimmäisvaatimukset, jotka palvelujen tuottajan on täytettävä.

Oulun kaupungissa ikäihmisten yhteisöllisen asumisen **tavoitteena** on, että

- ❖ asiakas voi jatkaa arvokasta ja omannäköistään elämää monisukupolvisen yhteisön tukemana
- ❖ asiakkaan ikäystävällinen asuinympäristö on kodikas, viihtyisä ja esteetön sekä turvallinen
- ❖ asiakasta kannustetaan osallisuuteen ja toimintakyvyn edistämiseen sekä ylläpitämiseen
- ❖ asiakas voi asua asumisympäristössään myös toimintakyvyn tai terveyden heikentyessä

Yhteisöllistä asumista tuottavat julkiset, yksityiset ja kolmannen sektorin toimijat.

2 IKÄIHMISTEN YHTEISÖLLINEN ASUMINEN OULUN KAUPUNGISSA

2.1 Yhteisöllisyys

Yhteisöllisyydellä pyritään vastaamaan ikääntyneiden arjessa oleviin haasteisiin, kuten yksinäisyyteen ja erilaisiin tuen tarpeisiin (Paavolainen T, 2020). Yhteisöllisyys rakentuu yhteisöstä eli joukosta ihmisiä, johon kiinnittyä. Yhteisöllisyys koostuu sen jäsenten välisestä vuorovaikutuksesta ja heidän kokemasta yhteenkuuluvuudesta, luottamuksesta ja vastavuoroisuudesta, mitkä vahvistavat turvallisuuden tunnetta (Jolanki yms 2017, Paavolainen T 2020, Paavolainen T 2021). Yhteisöllinen asuminen tukee ikäihmisen osallisuutta (Ympäristöministeriö 2020a)

2.2 Yhteisöllisyyden huomiointi ikäihmisten asumisessa

2.2.1 Asumisen ennakointi ja varautuminen

Asumisen ennakoinnissa tulee erottaa henkilökohtainen varautuminen ja kunnan toteuttama varautuminen (Oosi O ym 2020). Asuntopolitiinen kehittämisohjelma (2020) korostaa jokaisen oikeutta hyvään ja kohtuuhintaiseen asumiseen.

2.2.1.1 Ikäihmisen henkilökohtainen ennakointi ja varautuminen

Ihmisten omassa varautumisessa tulee tunnistaa asunnon ja lähiympäristön mahdollisuudet ja tarpeelliset korjaustoimet toimintakyvyn muuttuessa iän myötä. **Asuinolojen selvittäminen osana palvelutarpeen arviointia tukee ikäihmistä omien ratkaisujen tekemisessä asumisensa suhteen, kuten korjaukset tai mahdollinen muutto.** Asunnon ja asuinolojen toimivuuden ja turvallisuuden arviointi hyvissä ajoin ennen vanhuusvuosia tukee kotona asumista ja itsenäistä elämistä sekä pienentää riskejä esimerkiksi tapaturmiin. (Laatusuositus 2020)

Asuinolojen selvittämisen apuna voidaan käyttää seuraavia tarkistuslistoja ja oppaita:

- Hyvän hoidon tarkistuslista auttaa muistisairaita ja heidän läheisiään valitsemaan tarpeisiinsa ja toiveisiinsa sopivan asuin-, kuntoutus- tai hoitopaikan.
https://www.muistiliitto.fi/application/files/1615/3354/8361/HHKtarkistuslista_2018_tulostettava.pdf

- Kodin turvaopas neuvoo, kuinka kotona iäkkäiden asumisen turvallisuutta voidaan lisätä. Opas neuvoo mm. kuluttajasuojaan ja rikosten ehkäisyyn sekä remontointiin ja teknologisten turvaratkaisujen valintaan. <http://www.kodinturvaopas.fi/hyvinvointi/ikaihmissen-turvallisuus/>
- Muistava-hankkeessa on kehitetty puheeksi ottamisen työkalu edistämään muistisairaana hyvän ja turvallisen hoidon toteutumista (asuinmuodon valinta ja siihen liittyvien kysymysten puheeksi ottamista tukeva työkalu). <https://www.hotus.fi/muistava/>
- Vanheneminen.fi-verkkosivusto vahvistaa kansalaisten omaehtoista varautumista vanhuuteen 50 ikävuodesta eteenpäin. Sivustolta löytyy tietoa ja työvälineitä oman vanhuuden suunnittelun tueksi terveyden, talouden, asumisen, mielekkään elämän ja ennakkoinnin asiakirjojen teemoista. www.vanheneminen.fi

Ikäihmiset tarvitsevat asumisneuvontaa ja valinnanmahdollisuuksia, jotta he voivat tehdä tietoisia päätöksiä asumisestaan ja tulevaisuuteen varautumisesta mahdollisimman varhaisessa vaiheessa (Kortelainen ym 2020, Paavolainen T 2020, Paavolainen T 2021). Arjen haasteet voivat saada miettimään, miten omassa kodissa on mahdollista pärjätä viiden tai kymmenen vuoden kuluttua, millainen koti sopisi omaan elämäntilanteeseen, tarpeisiin ja toiveisiin paremmin ja mitkä seikat tukisivat omassa kodissa asumista ja arjen mielekkyyttä. (Paavolainen T 2020, Paavolainen T 2021)

Asumisneuvontaa on saatavilla:

- aino@ouka.fi, p. 044 703 4973
Käyntiosoite Torikatu 10 90100 OULU
- asumisneuvonta@ouka.fi p. p. 050 466 4084 tai p. 044 703 4083

2.2.1.2 Kunnan asuntosuunnittelu

Asuntopoliittisen kehittämissuunnitelman (2020) mukaisesti asuntosuunnittelun lähtökohtana tulee olla joustavuus, jossa huomioidaan asukkaiden erilaiset toiveet ja tarpeet, asuntojen toimivuus sekä esteettömyys ja muunneltavuus. Lisäksi asuntosuunnittelun tulisi tukea yhteisöllisiä asuinalueita. Ikääntyneiden asumistarpeisiin varautumisen ja ennakkoinnin lähtökohtana on väestörakenteen tarkastelu ja pitkän aikavälin väestöennusteet (Oosi O ym, 2019, Oosi O ym 2020, Paavolainen T 2021). Asumistarpeita tulee kartoittaa alkuvaiheessa sekä arvioida millaisia ovat tulevaisuuden asumistarpeet ja kuinka niihin voidaan varautua. Tämä on tärkeää, jotta löytyy riittävästi asukkaita ja suunnitelmissa oleva asuminen vastaa heidän tarpeisiinsa (Paavolainen T 2021). Asumisen voi toteuttaa eri tavoin monipuolisten hallintamuotojen avulla (Ympäristöministeriö 2020b).

Asumistarpeiden selvittämisessä on huomioitava ikäihmissen alhaisempi muuttoalttius muihin ikäluokkiin verrattuna ja ikäihmiset muuttavat harvemmin kokonaan uusiin asuinympäristöihin. Ikäihmissen muutoissa

on useimmiten kyse muutosta sopivampaan asuntoon tutulla asuinalueella. Erityisesti asuinalueiden yhteydet ja palveluiden saavutettavuus ohjaa ikäihmisten muuttosuuntaa. (Sykera 20/2017)

Ikääntyneiden asumista tukee valtakunnallisesti Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA. Ikääntyneiden asuntoja voidaan rakentaa valtion tuella korkotukilainoilla sekä erityisryhmien investointiavustuksilla. ARA myöntää korkotukilainoja vuokra-asuntojen rakentamiseen ja perusparantamiseen. Erityisryhmien asunnot voivat lisäksi saada investointiavustusta, joka ikääntyneiden tavanomaisen asumisen kohdalla on kustannuksista riippuen 15 tai 25 % tarvittavien tila- ja varusteratkaisujen määrästä. Investointiavustuksen suuruus harkitaan ARAssa aina tapauskohtaisesti ja avustusprosentit ovat enimmäismääriä. ARA:n tuella rakennettuihin asuntoihin tulee valita asukkaat tarveperusteisesti varallisuusrajoja noudattaen.

2.2.1.3 Asuntojen esteettömyyden edistäminen

Ennakoinnin ja varautumisen edistämiseksi tulee olemassa olevaa asuntokantaa muuttaa esteettömäksi (Kortelainen ym 2020, Paavolainen T 2020). Yleisimpiä ikäihmisten asuntoihin tarvittavia korjauksia ovat pesutilojen muutokset ja esteettömyyttä parantavat muutostyöt. (<https://vtkl.fi/toiminta/korjausneuvonta>).

Investointiavustusten ja korkotukilainan lisäksi ARA myöntää vuosina 2020–2022 korjausavustusta olemassa olevien ARA-kohteiden korjaamiseen ikääntyneille sopiviksi. Korjattavien ARA-vuokra-asuntojen on sijaittava väestöltään vähenevillä alueilla, kuntien keskuksissa ja palvelujen äärellä.

Asuntojen korjaus- ja muutostarpeiden arviointia, korjausten edistämistä sekä apua avustusten hakemisessa on saatavilla:

- Vanhustyön keskusliitosta
<https://vtkl.fi/toiminta/korjausneuvonta/miten-haen-korjausneuvontaa>.
- Oulun kaupungin korjausneuvonta
Korjausneuvonta p. 044 703 2722
korjausneuvonta@ouka.fi

Korjaus- tai muutoshanke tarvitsee rakennusluvan, jos työ on verrattavissa uuden rakentamiseen, rakennusta laajennetaan, kerrosalaa lisätään tai jos työllä voi olla vaikutusta rakennuksen käyttäjien turvallisuuteen tai terveydellisiin oloihin (<https://www.ouka.fi/oulu/rakennusvalvonta/korjausrakentaminen-ja-muutostyot>).

Avustusta hankkeisiin on mahdollista saada:

- Korjausavustus vanhusväestön ja vammaisten asuntoihin (ARA)

- Sotilasvammalain mukainen korvaus
- Vammaispalvelulain mukainen korvaus
- Kotitalousvähennys

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA myöntää korjausavustuksia iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden asuntojen korjaamiseen. Kotitalouksille tarkoitettua korjausavustusta voidaan myöntää sosiaalisin perustein omakotitalon omistajalle tai osakkeenomistajalle huoneiston sisäisten korjausten kustannuksiin. Avustuksen määrä on enintään 50% hyväksytyistä kustannuksista, erityisestä syystä enintään 70%. Ainakin yhden ruokakunnan jäsenistä tulee olla vähintään 65-vuotias tai vammainen.

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA ja Oulun kaupunki myöntävät avustusta hissien rakentamiseksi hissittömään asuinkerrostaloon. ARA:n avustuksen määrä on enintään 45 % ja Oulun kaupungin avustuksen määrä 20 % hyväksytyistä hissien tai hissien rakentamiseen liittyvistä kokonaiskustannuksista, jolloin Oulussa taloyhtiön maksettavaksi jää vain 35 % hissien kustannuksista. Avustettavia toimenpiteitä ovat suunnittelu- ja yleiskustannukset, tarvittavat rakennustekniset ja LVIS-tekniset työt sekä hissitoimituksesta aiheutuneet kustannukset.

ARA myöntää avustusta myös taloyhtiön esteettömyyskorjauksiin. Esteettömyysavustusta myönnetään toimenpiteisiin, jotka mahdollistavat liikuntaesteisen pääsyn asuinrakennukseen, sen asuntoihin ja muihin tiloihin. Tavoitteena on saada esteetön kulku rakennuksen ulkopuolelta asuntoihin sekä asunnoista niiden yhteistiloihin. Esteettömyysavustuksen määrä on enintään 45 % hyväksytyistä korjauskustannuksista. Avustukseen oikeuttavia toimenpiteitä ovat esim. kulkuluiskien rakentaminen, oviaukkojen leventäminen ja kaiteiden asentaminen.

Avustuksista saa lisätietoa:

- Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, asumispalvelut@ouka.fi, p. 044 7032618
Käyntiosoite Solistinkatu 2 90410 OULU
- ARA Korjausavustukset, korjausavustus.ara@ara.fi, p. 029 525 0818

2.2.2 Kaavoitus

Yhdyskuntasuunnittelu, maankäyttö ja kaavoitus ovat keskeisiä ikääntyneiden asumisen ennakoinnissa ja varautumisessa (Oosi O ym 2020). Asuinalueiden suunnittelussa tulee huomioida ihmisten pidentynyt elinikä, jonka seurauksena ydinperhevaiheen osuus elämänkaaresta lyhenee ja yhä pidempi osa elämästä eletään pienissä asutokunnissa (Helminen V ym 2017). Kaavoituksessa huomioidaan, että asuinalueet mahdollistavat monipuolisen asuntotarjonnan erityyppisten rakennusten ja asumismuotojen kautta

(Helminen V ym 2017, Oosi O ym 2019). Tämä mahdollistaa muun muassa elämäntilanteen muutoksen myötä ajankohtaiseksi tulevan muuton alueen sisällä (Helminen V ym 2017).

Yhdyskuntasuunnittelussa otetaan ikääntyneiden tarpeet huomioon yhteistyössä kaavoituksen, rakentamisen ja palveluiden suunnittelun kanssa. Keskeisiä tekijöitä yhdyskuntasuunnittelussa ovat lähipalvelujen saatavuus ja asuinalueen esteettömyys. (Helminen V ym 2017, Hynynen 2015, Oosi O ym 2019) Keskeinen sijainti on kaavoituksen lähtökohtana. Ikääntyneiden omatoiminen eläminen kotona edellyttää, lähiympäristön esteettömyyttä ja palvelujen läheisyyttä sekä muun muassa hyviä joukkoliikenneyhteyksiä (Helminen V ym 2017, Oosi O ym 2019, Paavolainen T 2021). Tiivis asuinympäristö voi tarjota erilaisia harrastemahdollisuuksia, kulttuuripalveluita ja vapaamuotoisia aktiviteetteja. Suunnitellun ympäristön tulisi olla elävää, viihtyisää ja toimivaa katutilaa, mitkä luovat puitteet vuorovaikutukselle ja yhteisöllisyydelle. Palvelujen läheisyys laajentaa arkiliikkumisen mahdollisuuksia esimerkiksi kävelyn ja pyöräilyn myötä. (Helminen V ym 2017). Pääsääntöisesti ikääntyneiden yhteisöllisen asumisen kohteen korttelialueelle ei rakenneta tehostettua palveluasumista. Korttelissa on tavoitteena monipuolinen asuntokanta sekä tiivis ja toimiva asuinympäristö.

Paikkatietoaineistojen avulla löydetään ikäihmisten asumiseen parhaiten soveltuvat alueet. Tällaisia ovat alueet, joihin ikäihmiset tulevaisuudessa keskittyvät ja joissa asuinympäristö ja rakennuskanta sopivat esteettömien ja monimuotoisten asumisratkaisujen kehittämiseen sekä itsenäiseen liikkumiseen ja asiointiin. (Helminen V ym 2017) Erilaisilla kaavamääräyksillä voidaan vaikuttaa esimerkiksi talon yhteistilojen määrään. (Möttönen 2019, 55).

Oulun kaupunki luo edellytyksiä asemakaavoituksella ikääntyneiden yhteisöllisille asuinkehteille mm. seuraavin määräyksin:

ASUINYMPÄRISTÖ	LÄHTÖKOHTAISET KAAVAMÄÄRÄYKSET
ASEMAKAAVA	Rakennusalalla voidaan rakentaa asuntojen tarpeisiin yhteisöllisiä sekä ympäristöä häiritsemättömiä tukipalvelutiloja. Tukipalvelutilat sisältyvät kokonaisrakennusoikeuteen.
	Asuinrakennusten rakennusaloilla saa 5 % kerrosalasta olla ympäristöä häiritsemätöntä työtilaa

2.2.3 Tontinluovutus ja muu maankäytön sopimusohjaus

Riittävän suuri väestöpohja mahdollistaa Oulussa monimuotoisten ikääntyneiden asumiskohteiden kehittämisen. Keskeistä on, että mahdolliset uudiskohteet kytkeytyvät olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen sekä palveluihin eivätkä ole muusta asumisen kehittämisestä irrallisia kohteita.

Keskeinen sijainti ja kortteliajattelu sekä erilaisten asumismuotojen yhdistäminen ja lähiympäristöön avointen yhteisten tilojen toteutus edesauttavat tätä. Vanhojen asuntojen korjausrakentaminen ja muuntelu ikääntyneille sopivaksi vähentää uudisrakentamisen tarvetta. (Oosi O ym 2020)

Tontin valinnassa on huomioitava monet asumiseen liittyvät seikat, kuten tontin sijainti suhteessa palveluihin, tontin esteettömyys ja mahdollisuus liikkua ulkona, sekä tontin kustannukset suhteessa kohtuuhintaisen asumisen mahdollisuuteen (Oosi O ym 2020, Paavolainen T 2021). Ikääntyneiden asumisen kohteilla tulee olla alueellaan keskeinen sijainti riittävän kysynnän vuoksi (Oosi O ym 2020). Koettu lähiympäristö saattaa eläkkeelle jäämisen aikaan olla vielä laaja, mutta vanhemmissa ikäluokissa lähiympäristö kutistuu rollaattorietäisyydeksi, jossa 200 metriä on jo pitkä etäisyys. (Helminen V ym 2017)

Oulun kaupunki liittää Oulun mallin seuraavalla tavalla ikääntyneiden yhteisöllisen asumisen kohteiden tontinluovutukseen ja muuhun maankäytön sopimusohjaukseen:

		HUOMIOON OTETTAVAA
ASUINYMPÄRISTÖ	Tonttien luovutukset kyseisen alueen asuntonttien hinnoittelun sekä kaupungin yleisten tontinluovutusehtojen mukaisesti. ARA-kohteissa ARA-hinnoittelu. Tontin saaja / maankäyttöön liittyvän sopimuksen osapuoli sitoutetaan noudattamaan Oulun mallin kriteeristöä.	riittävä rakennusoikeus yhteisöllisyyden synnyn mahdollistaville tiloille

2.2.4 Yhteisöllisen asumisen suunnittelu

Rakennusten muuntojoustavuus ja asumisen elinkaariajattelu tulee huomioida jo suunnitteluvaiheessa. Suunnittelussa tulee tiedostaa asiakkaiden toiveiden ja tarpeiden muuttuminen ajan myötä, esimerkiksi asukkaiden vaihtuessa tai toimintakyvyn muuttuessa. (Oosi O ym 2020)

Fyysisten tilojen ja rakennusten lisäksi on tärkeää suunnitella ja sovittaa yhteen eri tahojen toiminta tulevassa asumiskohteessa niin että yhteistyö hyödyntää kaikkia. (Paavolainen T 2021). Eri tahojen yhteisellä suunnittelulla varmistetaan se, että ammattilaisten ja käytännön näkökulmat tulevat otetuiksi huomioon suunnitteluvaiheessa (Paavolainen T 2021). Hallinnanjakosopimuksella voidaan hahmottaa kokonaisuutta monitoimijaisissa kohteissa. Sopimusmenettely ohjaa osapuolet kohteen kokonaisuuden ja vastuiden jaon suunnitteluun. Yhteistyötä sujuvoittaa myös selkeän tahon sopiminen, mikä koordinoi koko hanketta ja sovittaa eri näkemyksiä yhteen.

Uuden kohteen markkinointiin on kiinnitettävä huomiota, jotta uudet asukkaat ovat tietoisia siitä, millaiseen paikkaan he ovat muuttamassa ja millaisia erityispiirteitä kohteessa on. Onnistuneella markkinoinnilla voidaan tavoittaa oikea kohderyhmä ja välttyä mahdollisilta harhaanjohtavilta odotuksilta uuteen kotiin liittyen. (Paavolainen T 2021) Tulevat asukkaat tai vanhusneuvosto voi tuoda kohderyhmän tärkeää näkökulmaa kohteen ja siinä asumisen suunnitteluun. (Oosi O ym 2019, Paavolainen T 2021) Palvelun markkinoinnin tulee olla hyvän tavan mukaista ja täyttää kuluttajasuojalain vaatimukset. Palveluja tulee markkinoida asiallisesti, luotettavasti ja hyvän tavan mukaisesti. Markkinoilla ei tule luoda tarpeetonta sosiaalipalvelujen kysyntää.

2.2.5 Yhteisöllisen asumisen muodot

2.2.5.1 Yhteisöllisyys tavallisessa asumisessa

Ikäihmisten omassa kodissa asumista voidaan edistää naapuriavun kautta luodulla yhteisöllisyydellä (Helminen V ym 2017). Parhaimmillaan naapuriapu on kumpaakin osapuolta hyödyntävää, vastavuoroista toimintaa. Tällöin avun tarvitsija saa apua arkeensa luottamaltaan tutulta ja lähellä asuvalta ihmiseltä, kun taas auttaja saa kokea itsensä merkitykselliseksi. Haasteita naapuriavun vastavuoroisuudelle tuo avun tarpeen pitkittyminen ja jos arjen sujuminen on vahvasti riippuvainen naapuriavusta. On tärkeää, että ulkopuolista ammatillista apua osataan hakea oikea-aikaisesti ja sitä on tarvittaessa saatavilla. (Paavolainen T 2021). Oulun kaupunki on edistänyt ja edistää naapuriavun toteutumista mm. Auttava yhteisö -hankkeellaan.

2.2.5.2 Senioriasuminen

Senioriasumisella tarkoitetaan erilaisia asumismuotoja, jotka on suunniteltu esteettömiksi ja tarkoitettu tietyn iän, usein 55 vuotta saavuttaneelle henkilölle (Jolanki ym. 2017, Tuppurainen 2006). Senioriasumisessa yhteisöllisyys ei määritä keskeisesti kohteen suunnittelua, vaikka onkin erittäin toivottavaa, että sitä syntyy tilaratkaisujen sekä asukkaiden vuorovaikutuksen myötä.

2.2.5.3 Ikäystävälliset palvelukorttelit

Palvelukorttelit mahdollistavat ikääntyvän väestön tarvitsemat palvelut asuntojen läheisyydessä. Monisukupolvisuus on huomioitu kortteleiden suunnittelutyössä yhä vahvemmin. Taustalla on yleistynyt näkemys siitä, että yhteisöllisyyden ja eri-ikäisten ihmisten kohtaaminen on todettu ennaltaehkäisevän ikääntyneiden eristäytymistä ja yksinäisyyden tunnetta. (Oosi O ym 2019)

2.2.5.4 Yhteisöllisen asumisen asumiskohteet

Yhteisöllisen asumisen asumiskohteisiin voi sisältyä sosiaalihuoltolain (1301/2014) 21 § mukaista asumista henkilöille, jotka tarvitsevat soveltuvan asunnon sekä hoitoa ja huolenpitoa ja toimintakykyä edistävää toimintaa palvelutuottajan ylläpitämässä asumisyksikössä. Yhteisöllisen asumisen kohteet asettuvat tehostetun palveluasumisen sekä ikääntyneiden tavallisen asumisen väliin ja eri asumisen muodot voivat sijaita samassa kohteessa. Asumisen tulee täyttää asunnon tunnusmerkit; tämä tarkoittaa kohteita, joissa asumiseen yhdistyy ikäspesifejä tarpeita ja näihin liittyviä ratkaisuja. (Oosi O ym 2020) Yhteisöllinen asuminen rakentuu esteettömistä yksityis- ja yhteistiloista sekä yhteisöllisyyttä synnyttävistä mielekkäistä toimista ja osaamisesta sen ylläpitämiseksi sekä arjen tuesta (Helmaa ja Pylvänen 2012, Jolanki ym 2017, Paavolainen T 2020). Osallistuminen on niissä vapaaehtoista ja hallinnoinnista vastaavat usein muut kuin

asukkaat. (Helamaa & Pylvänen 2012, Jolanki ym. 2017) Yhteisöllisessä asumisessa edistetään aktiivisesti asukkaiden välistä vuorovaikutusta ja toimintaa. Sillä pyritään vastaamaan ikääntyneiden arjessa oleviin yleisiin haasteisiin, kuten yksinäisyyteen, esteellisiin koteihin ja osallistumisen vaikeuksiin. Muiden ihmisten läheisyys luo turvallisuuden tunnetta ja mahdollistaa seuran löytämisen omaa yksityisyyttä menettämättä. (Paavolainen T 2021)

Yhteisöllisen asumisen asiakkaiden pääkohderyhmä ja myöntämisen perusteet on kuvattu liitteessä 1.

2.2.5.5 Perhehoito

Perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona (Perhehoitolaki 263/2015, § 2). Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus perheenomaiseen ja hänen tarpeidensa mukaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä perusturvallisuuden ja sosiaalisten suhteiden edistämiseen (Perhehoitolaki 263/2015, § 1).

2.2.5.6 Yhteisöllisyys tehostetussa palveluasumisessa

Tehostetussa eli ympärivuorokautisessa palveluasumisessa yksikön toimintatavat ja -kulttuuri tukevat asukkaan arjen ja ihmissuhteiden jatkuvuutta. Asukkaan itsemääräämisoikeuden, osallisuuden ja toimijuuden tukeminen on keskeistä, mikä asettaa työntekijät ja asukkaiden omaiset tärkeään rooliin. (Jolanki ym. 2017)

3 YHTEISÖLLISEN ASUMISEN LAATUVAATIMUKSET ASUMISYKSIKÖSSÄ

Asumisyksiköllä on oltava Aluehallintoviraston tai Valviran hyväksymä **toimilupa tiloihin**, joissa asumispalvelua toteutetaan, ilmoituksenvarainen toiminta: vanhusten tavallinen palveluasuminen. Asumisyksikön tilojen tulee olla viranomaisten kyseiseen käyttöön hyväksymät (rakennusviranomaisen, paloviranomaisen, sosiaali- ja terveydenhuollon ao. vastuuhenkilö, terveystarkastaja).

Asumisyksikön tilojen tulee olla toimintaan soveltuvat, riittävät, kodikkaat, esteettömät, turvalliset ja muutenkin olosuhteiltaan sopivat ikäihmisten tarpeisiinsa nähden (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja ikäihmisten sosiaali- ja terveyspalveluista 22§) Asuin- ja muut tilat tulee rakentaa aktiivisuutta ja itsenäisyyttä tukeviksi. Myös asunnon ympäristön tulee kannustaa fyysiseen aktiivisuuteen ja luoda toiminnallinen sekä aktivoiva ikäystävällinen arkiympäristö. (Laatusuositus 2020)

Tilojen, laitteiden ja koneiden ylläpidosta ja huollosta on tarkastus- ja kunnossapito- sekä hygieniasuunnitelmat. Lisäksi vastuuhenkilöt tulee olla nimetty

3.1 Esteettömyys, turvallisuus ja selkeys

Asuinympäristön fyysinen esteettömyys on edellytys arjen toimille ja osallistumiselle. Vanhojen kerrostalojen suurin haaste on hissien puute ja osassa hissien pieni koko. Pientaloissa on ongelmia esteettömyydessä ja turvallisuudessa sekä kiinteistöhuollon tehtävissä, kuten lämmityksessä. Asuinympäristöissä liikkumisesteiden poistaminen sekä kävelyreittien ja levähdys- ja kohtaamispaikkojen lisääminen edistävät liikkumista ja parantavat sosiaalista turvallisuutta. (Laatusuositus 2020)

Ikäystävällinen asunto on esteetön ja turvallinen. Asuntojen esteettömyyden huomiointi tulee ulottaa niin suunnittelusta toteutukseen saakka (Helminen V 2017, Oosi O ym). Muisti- ja ikäystävällinen asuminen ja asuinympäristö mahdollistavat toimimisen, vaikka liikkuminen ja aistien toiminta heikkenevät. Ikäystävällisyydellä tuetaan asukkaiden toimintakykyä ja osallisuutta (Ympäristöministeriö 2020). Tällaisia esteettömyyttä parantavia muutoksia voivat olla esimerkiksi kulkuluiska ja sähköiset avausjärjestelmät ulko-ovelle, liikkumista ja toimimista helpottavat käsijohteet ja tukikaiteet ja yhteisen pesutilan seinään asennettava suihkuistuin. (Asuntopoliittinen kehittämisohjelma 2020) Huomioon tulee ottaa myös ikäihmisten mahdollinen apuvälineiden käytön tarve. (Helminen V 2017, Sievänen ym 2007)) Käytävämitoituksessa on huomioitava pyörätuolien ja muiden liikkumisapuvälineiden käyttö (Siven ja Takala)

Ratkaisujen tulee tukea ikäihmisen mahdollisia muistin ja näkö- sekä kuuloaistin alenemia. Ikäihmisten herkistyminen melulle voi olla suurempi, koska kuulon heiketessä äänten erottelukyky heikkenee. (Helminen V ym 2017) Toisaalta kuulon heikettyä pitäisi myös olla mahdollista kuunnella televisiota tai radiota kovalla voimakkuudella. Tärkeäksi tulee tällöin asunnon ääneneristävyyden parantaminen siellä, missä se on liian heikko tai siinä tapauksessa, että se aiheuttaa häiriötä muille talon asukkaille. Muistioireisella ihmisellä on kognitiivisten muutosten vuoksi heikentynyt hahmottamiskyky, joka vaikeuttaa liikkumista ja aiheuttaa eksyilytaipumusta. Sopivat värikontrastit ja ympäristön tunnusmerkit voivat auttaa selviytymistä. Esimerkiksi tuolin istuintyydyn tai WC-istuinrenkaan voimakas, muusta ympäristöstä poikkeava väri helpottaa sekä istuimen hahmottamista että myös istuutumista. Näkemiseen tarvittavan valon tarve lisääntyy ikääntymisen myötä. Ikääntymisen tuomat muutokset vaikuttavat niin näkökenttään, liikkeen havainnointiin, näöntarkkuuteen, kontrastien havainnointiin, häikäisyalttiuteen kuin värierottelukykyynkin (Sievänen ym 2007)

Asumisyksikön kulkureiteillä ei voi sijaita pilareita tai muita esteitä, joihin voi törmätä helposti. Pilarit on sijoitettava kulkureitin sivuun ja suunnitellaan niin materiaaleiltaan kuin väreiltään helposti havaittaviksi. (Siven ja Takala) Yhteisissä tiloissa on oltava käsijohteita tarpeen mukaan (Sievänen ym 2007, Siven ja Takala). Niiden korkeus on 900 mm lattiasta. Käytävillä käsijohteet on sijoitettava molemmin puolin ja käsijohteen päätte on käännettävä seinään tai päässä on kohtisuora kannake. Käsijohde on erotettava tummuuskontrastilla taustapinnastaan. Sen on oltava tukeva ja mahdollistaa käden yhtäjaksoinen liu'uttaminen. Muotoilussa on huomioitava tartuttavuus. (Siven ja Takala) Kynnyksettömyys on tärkeää muistioireisilla asiakkaila, joiden hahmottamiskyky on heikentynyt (Sievänen ym 2007)

Tasapainon heikentyessä iän myötä on huonetilassa tärkeää merkitä rajapinnat selkeästi. Esimerkiksi jalkalistat on hyvä maalata tummemmalla värillä, jolloin lattia erottuu seinästä. Se, että ihminen hahmottaa selvästi vaaka- ja pystysuorat pinnat toisistaan, vaikuttaa turvalliseen liikkumiseen tilassa tasapainon heikettyä. Lisäksi on ovien ja kalusteovien reunat on hyvä merkitä eri värein kontrastina muuhun ovipintaan, jotta paremmin hahmotetaan, milloin ovi on auki. Asunnon ovi löytyy myös helposti, jos se on muusta seinästä erottuva. Tätä voidaan hyödyntää erottamalla esimerkiksi wc:n ovi eri värillä muusta seinäpinnasta. Asunnon sisäänkäyntiä voidaan korostaa värien lisäksi myös valaistuksella. Tarvetta voi olla myös valokytken vaihtaminen seinästä erottuvaksi tai painonapin merkitseminen. (Sievänen ym 2007)

Asumisyksikön tilojen sijaitessa useammassa kerroksessa on kerrosten välillä oltava hissi. Asiakkaiden tulee päästä omatoimisesti ulkoilemaan ja asioimaan niin halutessaan. (Sykera 20/2017) Hississä on hyvä olla käsijohde sekä ylös kääntyvä, muuta käyttöä rajoittamaton istuin. Hissit on sijoitettava pääsisäänkäynnin yhteyteen ja niiden tulee olla läpikuljettavia ja avautuvat kerroksissa niin ettei hissistä tarvitse peruuttaa tai kääntyä ulos. Hissien pysähtymistarkkuuden tulee vastata rakennuksen muuta kynnykskorkeutta. Hisseissä tulee olla kattovalaistus ja niiden materiaaleissa tulee huomioida erityisesti seiniin kohdistuvat rasitukset ja kolhimiset. Painikkeet tulee hississä sijoittaa loogiseen järjestykseen: kaikki kerrospainikkeet ovat päällekkäin – alin kerros alimpana ja ylin nappula enintään 1400 mm:n korkeudella lattiasta. Painikkeissa

on kohokirjaimia, ja hälytysnappulat poikkeavat muista. Hissin painikkeiden tulee erottua taustastaan, jotta heikkonäköiset löytävät painikkeet (tummuuskontrasti). Hissit tulee varustaa kulunvalvontamahdollisuudella niin korista kuin ulkopuolelta. (Siven ja Takala)

Tilojen ovien mitoituksissa on huomioitava kuljetustarpeet ja valaistus ei saa häikäistä (ESKE 2017, Siven ja Takala) Kaikki asukas- ja yleisökäytössä olevat portaat ja luiskat suunnitellaan julkisia tiloja koskevien määräysten ja ohjeiden mukaisesti seuraavin tarkennuksin:

- askelmien etureunassa tulee olla selkeästi havaittavissa oleva kontrastiraita
- avoportaan alareunaan törmääminen tulee estää esim. kalusteratkaisuin. (Siven ja Takala)

Esteettömyys on huomioitava myös piha-alueilla. Kulkureittien tulee olla helposti liikuttavia kaikkina vuodenaikoina.

Turvallisuudessa tulee huomioida digitaalisten – ja teknologisten ratkaisujen hyödyntämisen mahdollisuus.

Oulun kaupunki edellyttää seuraavien esteettömyyttä, turvallisuutta ja selkeyttä edistävien ehtojen täyttymistä:

Arjen tukimuodot	Laatuvaatimukset
Esteettömyys, turvallisuus ja selkeys	riittävästi levähdys- ja kohtaamispaikkoja
	sähköiset avausjärjestelmät ulko-ovilla
	kulkuluiskat portaissa
	käsihoiteet ja tukikaiteet kulkureittien varrella
	pyörätuolien ja muiden liikkumisapuvälineiden käytön huomioiva käytävämitoitus
	Sopivien värikontrastien käyttäminen ympäristön hahmottamisen helpottamiseksi ja rajapintojen hahmottamiseksi
	riittävä valaistus
	hissikoko vähintään hissikorin ovisivun leveys 1340 mm x hissikorin syvyys 1400 mm, hissikorin korkeus 2100 mm, oviaukon leveys mm 8050 mm suositus 1600 mm x 2100 mm (ovisivun leveys x hissikorin syvyys)
	Tilojen ovien mitoituksessa huomioitava kuljetustarpeet
	Kulkureittien tulee ulkona olla helposti liikuttavia kaikkina vuodenaikoina

3.2 Tavoitettavuus ja yhteydet

Yhteisöllisen asumisyksikön tulee sijaita Oulun kaupungin alueella. Sijainnissa tulee ottaa huomioon alueen palvelujen läheisyys. Lähipalveluilla tarkoitetaan kotitalouden päivittäin tai usein käyttämiä palveluita, jotka sijaitsevat lähellä kotia tai ovat helposti saavutettavissa esimerkiksi joukkoliikenteen avulla (Paavolainen T 2021, Sykera 20/2017). Ikäihmisille keskeinen asumisen valintakriteeri on kaupan saavutettavuus ja sen merkitys kasvaa iän myötä omatoimisen asioimisen mahdollistamisessa (Paavolainen T 2021, Strandell 2017). Asukasbarometrissa (2016) korostui suurissa taajamissa ikäryhmän 65–74-vuotiaat asuinalueen lähipalveluiden saavutettavuudessa eniten pankki- ja postipalvelut sekä vanhusten ja

terveydenhoitopalvelut. Ikäryhmässä 75–84-vuotiailla yleisimmät toiveet olivat samat kuin nuoremmalla ikäryhmällä, mutta pankkipalveluita toivoo jo lähes kolmannes ja vanhusten palveluita neljännes vastaajista. Lisäksi sijainnin kannalta merkityksellisiksi lähipalveluiksi kannattaa huomioida kirjastot, jotka toimivat myös kohtaamispaikkoina ja joiden toiminta on monipuolistumassa (liikuntavälineiden lainaus, tapahtumat yms.) (Sykera 20/2017).

Yhteisöllisen asumisyksikön tavoitettavuus julkisella liikenteellä, kävellen tai pyörällä on tärkeää. Tavoitettavuudessa korostuu selkeä ja turvallinen jalankulkuympäristö sekä julkisen liikenteen hyvä saavutettavuus tukemaan omatoimisten asukkaiden liikkumista ja tekevät vierailijoiden ja ulkopuolisten käyttäjien käytön helpoksi. Autopaikkoja tulee olla vierailijoille sekä työntekijöiden autoille. (Paavolainen T 2021, Siven ja Takala)

Oulun kaupunki edellyttää seuraavien tavoitettavuuteen ja yhteyksiin liittyvien ehtojen täyttymistä:

ASUINYMPÄRISTÖ	VELVOITTAVAT EHDOT	EDUKSI LUETTAVAT EHDOT
TAVOITETTAVUUS YHTEYDET	JA sijainti joukkoliikenneyhteyden (bussit ja/tai palveluliikenne) varrella (pysäkillä < 300 m)	helppo joukkoliikenneyhteys terveyspalveluihin
	etäisyys päivittäistavarakauppaan alle 500 m	keskeinen sijainti lähellä palveluja ja kohtaamispaikkoja
	autopaikkoja varattava myös vierailijoille ja henkilökunnalle	ympäristö esteetön kohteen välittömässä läheisyydessä
		virkestys- ja ulkoilumahdollisuuksia lähietäisyydellä

3.3 Asuinympäristö ja piha-alueet

Yhteisöllisen asumisen asuinympäristöön tulee kiinnittää huomiota ja tontin tulee olla väljä, monipuolinen, esteetön ja turvallinen ympäristö myös ikäihmisille, joilla on muistisairautta tai liikkumis- ja toimintakyvyn vajeita. Sisäänkäynneille on oltava esteetön yhteys ja kulku ympäröiviltä kaduilta ja jalankulkureiteiltä. Sisätiloista tulee päästä esteettömästi lähipihaan, terassille tai oleskelualueille. Saattoliikenteen tulee päästä esteettömästi pääsisäänkäynnille, ja pääsisäänkäynnin lähelle tulee järjestää esteettömiä autopaikkoja. (Siven ja Takala)

Tontin piha-alueen tulee mahdollistaa monipuolinen toiminta (Paavolainen T 2021). Pihan tulee olla vihreä ja liikkumiseen houkutteleva. Asunnosta ja muista sisätiloista tulee olla aistittavissa vuodenaikojen vaihtelu ja luonnon läheisyys. Lähiluonnon rooli asumisen viihtyisyyteen vaikuttavana tekijänä tunnustetaan (Paavolainen T 2021, Siven ja Takala) Ympäristöministeriö 2020a)

Pihalla tulee olla esteettömiä kävelyreittejä ja niiden varrella levähdyspenkkejä erilaisilla istumakorkeuksilla sekä katseltavia ja hoidettavia kasveja. (Paavolainen T 2021, Siven ja Takala) Yhteisöllisen asumisyksikön pihassa on hyvä huomioida myös eri-ikäiset käyttäjät, kuten pienille lapsille leikkialue. (Siven ja Takala) Kävelyreittien kunnossa pidosta tulee huolehtia myös talviaikaan. Kävelyreittien kestävyys tulee huomioida muun muassa kulkuväylien mitoituksessa ja materiaaleissa. (Siven ja Takala)

Oulun kaupunki edellyttää seuraavien asumisympäristöön ja piha-alueisiin liittyvien ehtojen täyttymistä:

ASUINYMPÄRISTÖ	VELVOITTAVAT EHDOT	EDUKSI LUETTAVAT EHDOT
PIHA-ALUEET	piha esteetön, monipuolinen, toimiva ja väljä. Sisätiloista pääsee esteettömästi piha-alueelle.	runsaasti oleskelu- ja levähdyspaikkoja
	tontilla ja pihalla on huomioitava yhteisöllisyys; mahdollistetaan yhdessä tekeminen	auringolta suojaisia paikkoja
	viihtyisyyttä lisääviä ratkaisuja: vihreyttä, liikkumiseen houkuttelevuutta ja toiminnallisuutta	
	huomioitava eri-ikäiset käyttäjät	
	liikuntaesteisten pysäköinti järjestettävä	
	saattoliikenne mahdollistettava pääsisäänkäynnille	

3.4 Asuminen ja tilaratkaisut

Yhteisöllisen asumisen ympäristön tulee olla kaikilta osin helppokäyttöistä, esteetöntä ja erilaisia aisti- ja hahmottamisvajavaisuuksia helpottavaa (Siven ja Takala). Tilaratkaisujen tulisi olla joustavia ja soveltua eri elämävaiheiden asumistarpeisiin (Helminen V ym 2017).

Monitoimijaisissa asumisyksiköissä voidaan jo suunnitteluvaiheesta lähtien hallita rasitesopimuksilla eri toimijoiden vastuita ja muodostaa hallintaan kuuluvia rakenteita. Rasitesopimuskäytänteissä on määritelty esimerkiksi yhteistoimintaelin sekä sen toimintaperiaatteet ja yleisiä käyttökustannuksia (esimerkiksi kiinteistöhuolto ja siivous) koskevat periaatteet. (Oosi O ym 2019).

3.4.1 Asukasrakenne

Miellyttävä, esteetön ympäristö houkuttelee yhtä lailla ikääntyneitä kuin muutakin väestöä. Yksinomaan ikääntyneille suunnatut asunnot eivät ole pitkän ajan kuluessa kestävin ratkaisu, sillä ikääntyneiden määrän kasvu pysähtyy tulevaisuudessa. Kuitenkaan yhdyskuntarakenteellisesti keskeisillä paikoilla sijainneilla asunnoilla ei hinta saa muodostua esteeksi ikääntyneiden muutolle. (Helminen V ym 2017)

3.4.2 Tutustuminen ja muutto

Yhteisöllisyys rakentuu luottamuksesta ja saa yhteisön arjen sekä vuorovaikutuksen sujumaan mutkattomammin. Asukkaiden tutustumisen edistäminen ja uusien asukkaiden kotiutumisen tukemiseen panostaminen on tärkeää yhteisöllistä asumista kehitettäessä. Tutustumiseen vaikuttavat myös asukkaiden persoona ja toimintakyky: joillekin tutustuminen ja yhteiseen toimintaan mukaan lähteminen tapahtuu sujuvasti ilman minkäänlaista apua, kun taas toiset kaipaavat tukea vieraisiin ihmisiin tutustumisessa. Tuttuuden kautta muodostuu myös luottamusta. (Paavolainen T 2021)

Yhteiset asiakastilaisuudet jo ennen taloon muuttoa tai talon valmistumista luovat mahdollisuuden tutustua toisiinsa ja suunnitella yhteistä kotia. Asiakas- ja infotilaisuuksissa voidaan myös jakaa tietoa ja keskustella käytännön asioista. Myös työntekijöiden rooli on keskeinen tutustuttamalla asiakkaita toisiinsa. Muun muassa asiakkaasta kertovat huoneen taulut auttavat yhteisen keskustelun aloituksessa ja uuteen asiakkaaseen tutustumisessa. Myös vertaisryhmät on koettu hyvinä keinoina helpottamaan asukasyhteisöön kotiutumisenä. (Paavolainen T 2021)

3.4.3 Asunto

Asunnon tulee tarjota asukkaalle yksityisyyttä, mutta siirtyminen yhteisiin tiloihin tulee olla helppoa ja luontevaa (Siven ja Takala). Jokaisella asiakkaalla on käytössään vähintään 30 m² suuruinen asunto. Ovisyvennys ja asunnon ovi toimivat identiteetti tekijöinä ja yksityisen alueen rajan merkitsijöinä. Oven tulisi muistuttaa tavanomaista asuinhuoneiston ovea. Ovisyvennys antaa riittävää väljyyttä oven avaamiseen.

(Siven ja Takala) Asunnon mitoituksen tulee mahdollistaa seuraavat ARA:n (2019) määrittämät päivittäiset toiminnot:

Asuntoon kuuluvat tilat:

- eteinen
- tavaroiden säilytystilat
- kylpyhuone
- keittiö tai keittiötila
- makuuhuone tai makuualkovi
- olohuone tai oleskelutila, joka mahdollistaa myös vieraiden kutsumisen
- henkilökohtainen uloskäynti
- postiluukku tai -laatikko
- ovikello
- sauna tai saunomismahdollisuus asunnossa, talossa, yhteisössä tai korttelissa
- pyykinpesumahdollisuus asunnossa, talossa, yhteisössä tai korttelissa
- parveke, terassi, piha tai muu mahdollisuus ulkoiluun

Asunnon tulee olla mahdollisimman avara. Tilaa täytyy olla myös apuvälineiden säilyttämiseen. (Siven ja Takala) Asunnossa on oltava riittävät hygienia- ja wc-tilat sekä keittomahdollisuus ja sen yhteydessä vesipiste. Asiakshuoneet ja wc:t ovat inva-mitoitettuja. Seinä- ja lattiapintojen tulisi olla mahdollisimman selkeitä ja levollisia. Asiakkaat kalustavat asunnot omilla huonekaluillaan ja muilla tavaroillaan kodikkuuden sekä viihtyvyyden lisäämiseksi. Lattiapinta ei saa olla liukas eikä kiiltävä. Sen tulee kestää altistumista kosteudelle. Kaikkien pintojen pitää olla helposti puhdistettavissa. (Siven ja Takala)

Ikkunoiden sijoittuminen riittävän alas, mahdollistaa vuoteessa makaavankin näkemisen hyvin ulos. Asunnon ikkunan tulee olla helposti avattavissa tai aukaisu estettävissä, mikä tulee huomioida turvallisuussuunnitelmassa. Valaistusvoimakkuutta tulee voida säätää tehokkaasta himmeään. Valaistuksen tulee olla häikäisemätön ja värilämpö kodikas lämmin valkoinen. On suositeltavaa käyttää yleisvalaistusta, jossa valaisimet ovat huomaamattomia, ja täydentää sitä esim. asukkaan omilla sisustusvalaisimilla. (Siven ja Takala) Asukkaiden käytettävissä tulee olla riittävät säilytys- ja varastotilat, jotka pääosin sijoitetaan asuntoihin ja yhteistiloihin (Siven ja Takala). Säilytystilojen riittävydessä tulee huomioida apuvälineiden säilytys. Siivouskomeron tulee olla asuntokohtainen. Talotekniikka ja hoivateknologia tulee sijoittaa mahdollisimman huomaamattomasti (Siven ja Takala).

Jos asukkaina on pariskunta, tulee heillä olla mahdollisuus asua yhdessä soveltuvassa asunnossa (Laatusuositus). Omaisen on mahdollista tarvittaessa yöpyä yksikössä asiakkaan kanssa samassa huoneessa. Palveluntuottaja voi periä omaiselta maksun yöpymisestä sekä tarjoamistaan aterioista. Kunta ei vastaa em. toiminnan aiheuttamista kustannuksista. Asiakkailla on mahdollisuus halutessaan saunomiseen ja heille on

osoitettavissa tarvittaessa tupakointipaikka.

Oulun kaupunki edellyttää seuraavien asuntoon liittyvien ehtojen täyttymistä:

ASUMINEN	VELVOITTAVAT EHDOT	EDUKSI LUETTAVAT EHDOT
ASUNTO	kaikkien asuntojen koko vähintään 30 h-m ²	kohteessa enintään 60 asuntoa
		asukkaiden erilaisten tarpeiden huomioiminen
		tilojen monikäyttöisyys ja muunneltavuus, esim. tarvittaessa lisätilaa, vaikkapa asukkaan toipumisen mahdollistaminen leikkauksesta kotonaan
	jokaisessa asunnossa liesi, mikroaaltouuni ja jääkaappi-pakastin	teknologiset ratkaisut arjen apuna
	Asuntoon kuuluvat tilat: <ul style="list-style-type: none"> • eteinen • tavaroiden säilytystilat • kylpyhuone • keittiö tai keittiötila • makuuhuone tai makuualkovi • olohuone tai oleskelutila, joka mahdollistaa myös vieraiden kutsumisen • henkilökohtainen uloskäynti • sauna tai saunomismahdollisuus asunnossa, talossa, yhteisössä tai korttelissa • pyykinpesukoneen liitäntä asunnossa • parveke, terassi 	postiluukku tai -laatikko, ovikello
	monipuolinen asuntokokojakauma; 45 h-m ² :n tai suurempia asuntoja vähintään 20 % asuntojen lukumäärästä	monipuoliset ikkunanäkymät, riittävän alas ulottuvat ikkunat
	auttajatila kaikkien asuntojen yhdessä wc:ssä (kylpytilat)	myös yksittäisiä nuoria asukkaina
	Kunnalla on oikeus, mutta ei velvollisuutta, vuokrata enintään 60 % asunnoista palvelupaketilla, kohteen omistajan vastaava maksimioikeus on suuruudeltaan 20 %. Palvelusetelin haltija tekee itse valinnan siitä, mistä palveluja tilaa eikä häntä lasketa em. kiintiöihin kuuluvaksi. Ilman palvelujen kytkemistä vuokraan luovutettuja asuntoja on kohteessa oltava aina vähintään 30 %.	
kunnoltaan, toimintakyvyltään ja palvelutarpeeltaan erilaisia asukkaita		
asukkailla on mahdollisuus kalustaa itse omat asuntonsa tai muuttaa valmiiksi kalustettuun asuntoon.	apuvälineiden käytön ja säilytyksen huomioiminen tilan tarpeessa	

3.4.4 Yhteiset tilat

Yhteisten tilojen sijoittelussa tulee mahdollistaa luontaiset kohtaamiset ja niiden tulee toimia asukkaiden kulkureittien risteyskohtina. Yhteisten tilojen tulee olla muuntojoustavia ja olla asukkaiden käytössä. Yhteisten tilojen käytön mahdollistaminen myös muiden käyttöön voi tukea lähiympäristön yhteisöllisyyttä. (Oosi O ym 2019, Oosi O ym 2020, Paavolainen T 2021). Asukasbarometrin (2017) mukaan asuinalueiden sosiaaliset kontaktit ovat keskimäärin tärkeämpiä ikääntyneille, sillä he viettävät suurimman osan ajastaan asunnon lähiympäristössä. Monitoimijakohteissa tulee sopia yhteistilojen käyttökustannusten jaosta (Oosi O ym 2019).

Yhteisissä tiloissa tulee sijaita oleskelu- ja ruokailutila. Yhteisen oleskelu- ja ruokailutilan tulee olla selkeä ja avara. Tilaa voi jäsentää kalustein ruokailuun, television katseluun ja oleskeluun. Sen tulee mahdollistaa myös oleskeluun vieraiden kanssa. (Siven ja Takala) Tilojen tulee mahdollistaa erilaista toimintaa kuten kuntouttavaa toimintaa tai yhteisiä tilaisuuksia sekä keittiölaitteiden, kuten kahvinkeitinimen käytön. Asukas voi halutessaan järjestää yhteisissä tiloissa myös juhlia.

Yhteisissä tiloissa tulisi olla käytettävissä induktiosilmukka.

Sisääntulon yhteyteen tulisi järjestää säilytystilaa ulkona käytettävälle apuvälineille sekä vierasnaulakoille. Tuulikaappi tulee varustaa automaattiovilla ja sen tulee olla riittävän väljä. Myös pyörätuolien ja rollaattorien pesupaikka olisi hyvä huomioida. (Siven ja Takala)

Yksikössä tai sen välittömässä läheisyydessä tulee olla palvelutuottajan toimesta ruokailu- ja kahvitila, joka tulee sijoittaa keskeiselle paikalle pääsisäänkäynnin yhteyteen. Tämä mahdollistaa myös ulkopuolisten helpon käytön. Tila tulee olla jaettavissa pienempiin osiin. Tila mitoitetaan henkilömäärän mukaisesti ja pöytien tulee sijoittua riittävän väljästi ja mahdollistaa apuvälineiden kanssa liikkuminen pöytien välissä. Ruokailutilojen mitoituseruste on 2,0-2,6 m²/asiakaspaiikka. Tila tulee varustaa induktiosilmukalla, tarpeellisella av-tekniikalla ja tuolivarastolla. (Siven ja Takala)

Keittiön tulee olla laitoskeittiö, jonka varustus ja tilantarve määritellään tapauskohtaisesti ateriamäärän ja käyttötavan mukaan. Keittiö voi olla valmistus-, kuumennus- tai jakelukeittiö. Keittiöllä tulee olla huoltotuulikaappi ja sen yhteydessä jätekyliä. Keittiölle varataan oma siivous- ja huoltokomero. (Siven ja Takala)

Monikäyttöisten harrastetilojen tulee olla jaettavissa ja yhdistettävissä äänieristysvaatimukset huomioiden. Tilat voidaan varustusta ja kalustusta vaihtamalla muuttaa erilaisiin käyttötarkoituksiin. Harrastetilojen tulee sijaita niin, että ne ovat luontevasti hyödynnettävissä. Harrastetilojen yhteydessä tulee olla varastotilaa sekä sopivalla etäisyydellä wc-tiloja. (Siven ja Takala)

Harrastetiloissa voi olla saatavilla kirjasto- tai lehden lukutila. Kiinteille kuntosalilaitteille tulee olla erillinen tila. Puku- ja saunatilojen tulee olla esteettömiä ja mahdollistaa pääsy apuvälineiden kanssa. Lattiapinnat eivät saa olla liukkaita eivätkä kiiltäviä. Kiukaan tulee tarjota riittävä löyly myös alatasoon. Asukkaiden käytössä voi olla myös terapia- ja kylpylätiloja altaineen. (Siven ja Takala)

Tiloista olisi hyvä olla yhteys liikkumista tukevalle pihalle, jossa voi olla esimerkiksi tasapainoa, reaktiokykyä ja lihasvoimaa kehittäviä laitteita ja reittejä (Siven ja Takala).

Vaatehuollolle tulee olla riittävät ja väljät tilat, jotka mahdollistavat asukkaiden yhdessä toimimisen. Vaatehuoltotila varustetaan pesukoneella, kuivausrummulla tai kuivauskaapilla sekä silitysvälineillä. (Siven ja Takala)

Tiloja voi olla myös kaupallisten palvelujen toimijoille, kuten jalkahoito tai parturi-kampaamotilat. Esteettömille palvelutiloille järjestetään mieluiten oma sisäänkäynti ulkoa ja ne ovat liiketilojen tapaan myös ulkopuolisille asiakkaille hyvin saavutettavissa. Palvelutilat ovat n. 15-20 m²:n huoneita, joiden lvis-varustusmahdollistaa joustavasti eri toimijoiden käytön. Palvelutilojen asiakkaiden käytettävissä tulee olla käytettävissä esteetön wc-tila. (Siven ja Takala)

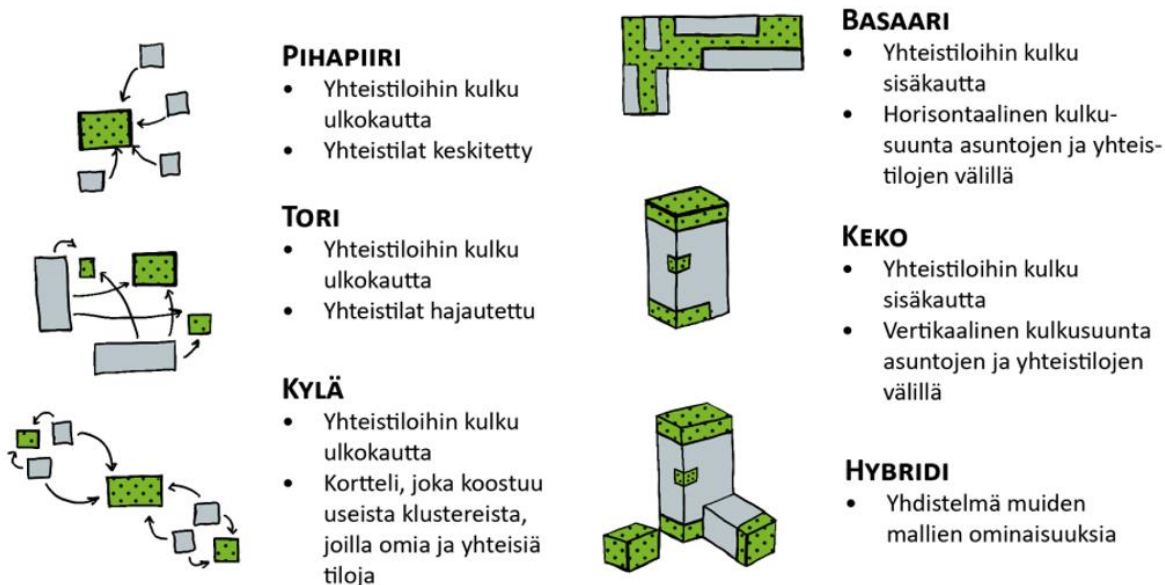
Asumisyksikköön tulee varata toimisto- ja wc- tilat henkilökunnan käyttöön. Toimistotilaan tulee mahtua muutamia työpisteitä ja pienen ryhmän palaveriteita. Yli 15 hengen työntekijämäärä edellyttää esteettömyyttä. Sosiaalitalassa tulee olla esteetön wc-, pesu- ja pukutila sekä lukollinen vaatekaappi. Henkilökunnalla tulee olla käytössään myös taukotila. (Siven ja Takala).

Oulun kaupunki edellyttää seuraavien yhteisiin tiloihin liittyvien ehtojen täyttymistä:

ASUMINEN	VELVOITTAVAT EHDOT	EDUKSI KATSOTTAVAT EHDOT
YHTEISET TILAT	palvelu- ja muita yhteistiloja vähintään 10 % kohteen asuintilojen huoneistoalasta. Varastotiloja ei lasketa yhteisiksi tiloiksi.	toimintojen yhdisteleminen (esim. pop-up- ja muita vaihtuvia palveluja alueelta ja kauempaa, päiväkotit, muu käyttö)
	palvelu- ja yhteistilojen monipuolinen käyttö ja muunneltavuus: ruokailu, liikunta, harrastukset, päivätoiminta, kuntoutus, sauna jne.	monipuoliset ikkunanäkymät
	luonnollisten kulkureittien varrella	palveluja tulee olla tarjolla myös korttelin ulkopuolisille sekä kohteessa että kohteen ulkopuolelle koteihin tuotuna
	riittävät vaatehuollon tilat	avoin kohtaamispaikka, myös kohteen ulkopuolisten osallistaminen yhteistilojen käyttöön
	yhteisen ruokailun mahdollistavat tilat	
	riittävät henkilökunnan työ- ja wc-tilat	vieraiden yöpymishuoneet kuntosali

3.4.5 Sijoittelu/yhdistelmät

Yhteisten tilojen sijoittelussa on keskeistä, että ne sijaitsevat luonnollisten kulkureittien varrella. Helmaa ja Pylvänen (2012) jakavat yhteisöllisiä taloja kuuteen eri tyyppiin niiden yhteistilojen sijainnin perusteella. Kulku yhteisiin tiloihin voi tapahtua ulkokautta tai sisäkautta.

3.4.6. Teknologia

Tilojen tulee mahdollistaa teknologian, tekoälyn ja robotiikan hyödyntäminen ikäihmisten hyvinvoinnin, ja turvallisuuden sekä itsenäisen asumisen ja tehokkaampien palvelujen tuottamisessa (Laatusuositus 2020). Teknologian tulee olla huomaamatonta ja tukea normaaliuden käsitystä.

Kaikki yhteiset tilat tulee varustaa induktiosilmukalla. Käytettävä äänentoistojärjestelmän tulee olla laadukkaita ja käytön helppoa. Liiketunnistimien käytössä tulee huomioida asukkaiden liikkumisnopeus (Siven ja Takala)

Oulun kaupunki edellyttää seuraavien teknologiaan liittyvien ehtojen täyttymistä:

ASUMINEN	VELVOITTAVAT EHDOT	EDUKSI LUETTAVAT EHDOT
TEKNOLOGIA	teknologian tulee olla huomaamatonta ja tukea normaaliuden käsitystä	

4 YHTEISÖLLISTÄ ASUMISTA TUKEVAT ARJEN TUKIMUODOT

Yhteisöllisessä asumiskohteessa tulee vähintään olla yhteisöllisyyttä ja tukipalveluja koordinoivaa henkilöstöä.

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista ohjaa 13 §:ssä kuntaa järjestämään ikäihmisille laadukkaat sosiaali- ja terveystalvvelut, jotka ovat hänen tarpeisiinsa nähden oikea-aikaisia ja riittäviä. Talvvelujen tulee tukea ikäihmisen hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä, itsenäistä suoriutumista ja osallisuutta. Huomiota on kiinnitettävä erityisesti kuntoutumista edistäviin ja kotiin annettaviin talvveluihin, joiden kautta ikäihminen voi kokea elämänsä turvalliseksi, merkitykselliseksi ja arvokkaaksi ja että hän voi ylläpitää sosiaalista vuorovaikutusta sekä osallistua mielekkääseen, hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä edistävään ja ylläpitävään toimintaan. (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista 13-14)

Talvvelujen tulee olla ikäihmisen tarpeita vastaavia, helppokäyttöisiä ja lähellä olevia sekä kestäväää hoito- ja talvvelusuhdetta tukevia. Ikäihmisen on oltava aidosti osallinen ja hänen mielipidettään on kuultava talvvelun toteutuksessa. Talvvelujen toteuttamisessa erityisesti kiinnitetään huomiota asiakkaan toimintakyvyn ylläpysymiseen, kuntoutumiseen ja turvalliseen lääkehoitoon. (Laatusuositus 2020)

lääkkäille avio- ja avopuolisoille on järjestettävä mahdollisuus asua yhdessä. (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista)

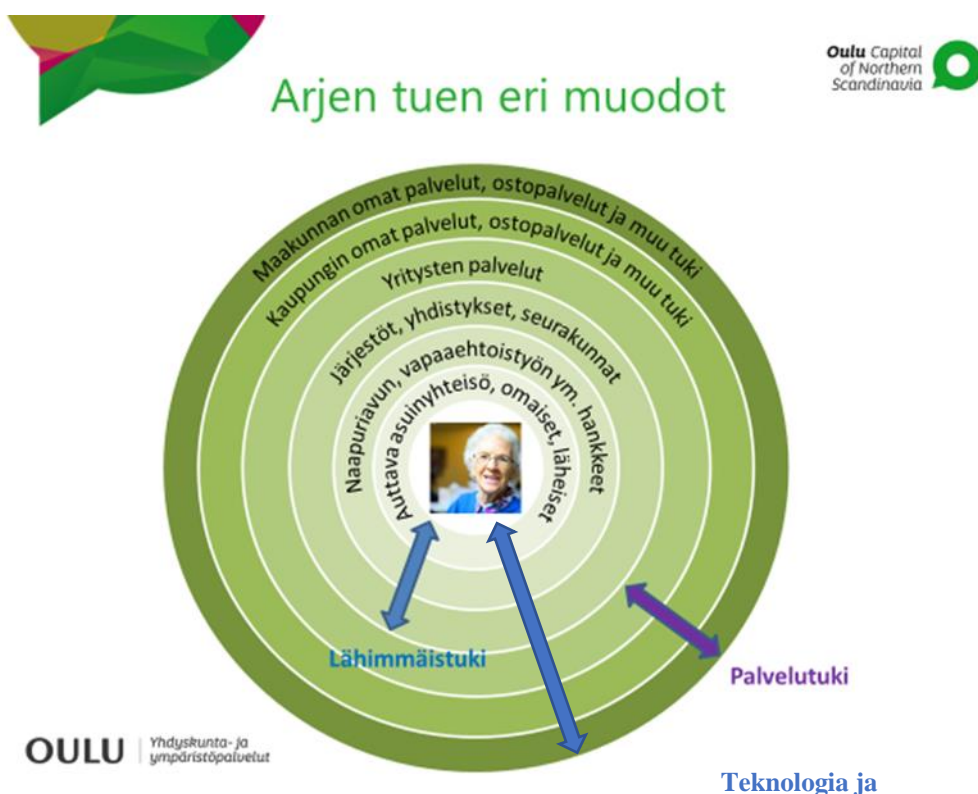
4.1 Hakeutuminen

Asiakas voi hakeutua asumaan yhteisöllisen asumisen yksiköihin Oulun kaupungin talvveluohjauksen kautta sähköisellä hakulomakkeella tai olemalla yhteydessä suoraan asumisyksikköön.

Yhteisöllisen asumisen asiakkaaksi tilastoidaan ne asiakkaat, jotka tarvitsevat esteettömän asunnon ja arjen tukemiseksi vähintään sosiaalista kanssakäymistä edistäviä talvveluja.

4.2 Muuttuvat, joustavat ja yksilölliset arjen tuen eri muodot

Yhteisöllisen asumisen asiakkaan arjen tukimuotojen tulee olla suunnitelmallisia ja tavoitteellisia. Asiakkaan olemassa olevia voimavaroja on tuettava ja palvelun on oltava yksilöllisiin tarpeisiin perustuvaa niin että asiakkaan toimintakyky pysyy mahdollisimman pitkään hyvänä. Yhteisöllinen asuminen sisältää asiakkaan toimintakyvyn näkökulmasta tarpeelliseksi arvioitu tuen, jonka sisältö ja laajuus voidaan sopia etukäteen mutta ne voivat myös muuttua asumisen aikana. Säännölliset avustusajat sovitaan kuukausi- tai viikkotasolla. Tämän lisäksi asiakkaalla on ennalta sopimattomia tai hälytykseen perustuvia käyntejä. Palveluiden laajuuteen vaikuttaa asiakkaan avuntarpeen määrä, ja palvelun laajuus on kuvattu asiakaskohtaisessa asiakassuunnitelmassa. Arjen tukimuotoihin (kuvio 2) sisältyvät asiakkaan tarpeen mukainen osallisuutta, sosiaalista kanssakäymistä sekä toimintakykyä ylläpitävä ja edistävä toiminta, ateria-vaatehuolto-, peseytymis- ja siivouspalvelu, sekä hoitoa ja huolenpitoa edistävät palvelut. Asumiskohteessa tulee tukea naapuri- ja lähimmäisapua, omaisten kanssa tehtävää yhteistyötä ja vapaaehtoistyötä.

Kuvio 2. Oulun kaupungin yhdyskunta ja ympäristöpalveluiden kuvaamana arjen tukimuotojen eri toimijat ja tukimuotojen ensisijaisuus

Yhteistyöverkoston rakentamiseksi paikallisten toimijoiden kanssa tulee asumiskohteella olla nimettynä yhteysthenkilö (Paavolainen T 2021). Asumiskohteessa ei vaadita tiettyä henkilöstömitoitusta, vaan asumiskohteen henkilöstömäärän tulee olla riittävä asukkaiden arjen tuen tarpeeseen nähden. Asumiskohteen kotihoidon palvelua tuottavan henkilöstön vähimmäistarve määräytyy iäkkäille myönnettyjen palvelujen (tunteina) toteuttamiseen tarvittavana henkilöstön välittömään asiakastyöhön käytettävissä olevana työaikana (tunteina) (Laatusuositus 2020).

Asiakaan terveydentilan ja toimintakyvyn yksilöllinen ja kokonaisvaltainen arviointi ovat aina perustana palveluiden myöntämisessä. Toimintakykyä arvioidaan seuraavien osa-alueiden osalta: fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen, kognitiivinen (muisti ja tiedon käsittely). Oulun kaupunki edellyttää palveluntuottajan käyttävän toimintakyvyn arviointiin, hoidon suunnitteluun ja resurssien kohdentamiseen sekä hoidon laadun tarkkailuun RAI tietojärjestelmää kaikilta soveltuvilta osin. Tämä vaatimus koskee niitä asiakkaita, joille palveluntuottaja tuottaa yhteisöllisen asumisen palvelut. Yhteisöllisen asumisen asiakkaiden arvioinneissa käytetään RAI-HC arviointijärjestelmää. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen on huolehdittava siitä, että kunnilla on maksutta käytettävissä RAI-arviointivälineistö ja saatavilla koulutusta välineistön käyttöön 1.4.2023 jälkeen. Palveluntuottaja vastaa henkilöstönsä koulutuksista

Toimintakyvyn mittaamisessa käytetään myös tarvittaessa MMSE sekä GDS-15 -mittareita. Lisäksi asiakkaan fyysisen toimintakyvyn muutoksia tulee arvioida Lyhyellä toimintakyvyn (SSPB) testillä RAI arvioinnin yhteydessä. Asiakaan kokonaistilanne selvitetään yhdessä asiakkaan ja hänen omaistensa kanssa palvelutarpeen arvioimiseksi viimeistään kuukauden sisällä asiakkaan tullessa palveluiden piiriin sekä jatkossa puolivuositain tai asiakkaan terveydentilan tai toimintakyvyn olennaisesti muuttuessa. Palvelutarpeen arviointia tehtäessä selvitetään aina myös asiakkaan omaisten ja läheisten tai muiden toimijoiden mahdollisuudet olla asiakkaan apuna ja tukena. Arvioinnin tekee omahoitaja, yhdessä moniammatillista tiimiä hyödyntäen

Asiakkaalle tehdään yksilöllinen asiakassuunnitelma (L sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000), jossa määritellään palvelut sekä muut asiakkaan kotona selviytymistä tukevat palvelut ja hoidon tavoitteet. Ensimmäinen suunnitelma tulee olla tehtynä kuukauden sisällä asiakkaaksi tulosta. Asiakassuunnitelma tarkistetaan puolen vuoden välein tai tarvittaessa tilanteen muuttuessa. Asiakassuunnitelma tehdään yhdessä asiakkaan ja hänen omaistensa /asioiden hoitajan kanssa. Yhteistyöstä asiakkaan omaisten ja lähipiirin kanssa sovitaan asiakkaan ja palveluntuottajan välisessä asiakassuunnitelmassa. Asiakaan omaisten osallistumista hoitoon tuetaan ja tiedonkulusta huolehditaan yhteisesti sovittujen pelisääntöjen mukaisesti.

Henkilökunta seuraa ja arvioi asiakkaan asiakassuunnitelman ajantasaisuutta ja toteutumista säännöllisesti. Jos asiakkaan hoidon tarve muuttuu siten, että se vaikuttaa annetun palvelun määrään tai sisältöön, tulee hänen olla yhteydessä asiakasohjaukseen annetun ohjeen mukaisesti riippumatta siitä, onko hoidon tarve

lisääntynyt tai vähentynyt. Jos asiakkaan ja palveluntuottajan kanssa sovitaan ulkopuolisista palveluista, palveluntuottaja sitoutuu siihen, että ne laskutetaan kokonaisuudessaan asiakkaalta.

Tarvittaessa asiakasta avustetaan edunvalvojan hankinnassa ja kerrotaan myös mahdollisuudesta tehdä edunvalvontavaltuutus (Laki edunvalvontavaltuutuksesta 648/2007).

4.3 Teknologiset ratkaisut ja digipalvelut

Laatusuosituksen (2019) mukaisesti teknologiaa, tekoälyä ja robotiikkaa käytetään, seurataan ja arvioidaan ikäihmisten hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn sekä palvelujen ja työntekijöiden tukena. Teknologia voi tukea palvelua tarvitsevien iäkkäiden asiakkaiden omatoimisuutta, itsenäisyyttä ja yksityisyyttä. Puuttuvat taidot tai haluttomuus käyttää kodin tekniikkaa estävät hyödyntämästä näitä välineitä, ellei saatavilla ole riittävää opastusta ja tukea sekä motivointia laitteiden oikeaan käyttöön ja turvallisuudesta huolehtimiseen. (Laatusuositus 2020)

Erilaiset turvallisuuteen ja myös turvallisuuden tunteeseen liittyvät ratkaisut ja palvelut ovat lisääntyneet. Näitä ovat muun muassa liikkumisen, paikantamisen, seurannan (myös monitoroinnin) ja hälyttämisen teknologiat. Sosiaalisen toiminnan lisäämiseen ja vahvistamiseen on käytössä erilaisia vuorovaikutus-, seura- ja terapiarobotteja. Myös kodin älyteknologiset laitteet kuten älyjääkaappi, ovat osalla ikääntyneistä jo lähitulevaisuudessa käytössä. (Laatusuositus 2020)

Yhteydenpitoa lääkäriin ja hoitohenkilökuntaan voidaan mahdollistaa videoyhteyksillä ilman varsinaista käyntiä eli tehdä ns. etäkäyntejä. Etäyhteyksiä voidaan käyttää myös ryhmäohjaukseen, ryhmäkeskusteluihin. Etäyhteydellä myös omaiset voivat osallistua iäkkään omaisensa hoitoon ja hoitokokouksiin. Kotihoidon käynneistä osa voidaan toteuttaa ns. etähoitokäynteinä kaksisuuntaisesti joko kuva- ja/tai äänivälitteisinä. Etäkäynteinä voidaan tehdä lääkkeenoton muistutusta ja valvontaa, ravitsemuksen seurantaa ja valvontaa, suunhoidon muistutusta, asiakkaan voimien seurantaa ja/tai liikkumisen tukemista ja harjoittelua. Etäkäynnit voivat olla tukena ja vähentää kotikäyntien määrää. Etäkäyntejä voidaan tehdä useammin ja tehokkaammin. Tablettitietokoneyhteyksiä voidaan hyödyntää myös hoidontarpeen arviointiin. Etätoiminnalla voidaan myös mahdollistaa sosiaalista kanssakäymistä tukevia ryhmiä ja osallistumista monipuoliseen kulttuuritoimintaan.

Laatusuosituksen (2020) mukaisesti työpaikoilla tulee aktiivisesti seurata teknologian kehittymistä ja arvioidaan sen kautta saatavia hyötyjä työn organisoinnissa ja asiakasturvallisuuden ja työturvallisuuden vahvistamisessa sekä tuottavuuden näkökulmasta. Työntekijä varmistaa palveluissa toimivan henkilöstön osaamisen ja tarvittaessa kouluttamisen erilaisten digitaalisiin palveluihin ja teknologioiden käyttöön ja

tietoturvaan. Lisäksi on varmistettava asiakkaille ja työntekijöille konsultointimahdollisuudet ja tekninen tuki palveluun tai työn tekemiseen liittyvän teknologian osalta. (Laatusuositus 2020)

Oulun kaupunki edellyttää seuraavien teknologisiin ratkaisuihin ja digitaalisiin palveluihin liittyvien laatuvaatimusten täyttymistä:

Arjen tukimuodot	Laatuvaatimukset
Teknologiset ratkaisut ja digitaaliset palvelut	Teknologisia ratkaisuja hyödynnetään osana asiakkaan arjen tukea
	Digitaalisia palveluja hyödynnetään osana asiakkaan arjen tukea
	Asiakkaat saavat laitteiden käyttöopastusta ja -ohjausta

4.4 Yhteisöllisyys asumiskohteessa

Yhteisöllisyyden pitää näkyä organisaation kaikilla tasoilla ja sen kehittäminen ja ylläpitäminen on johdon, henkilökunnan, asukkaiden ja heidän läheistensä vastuulla. Huomiota on kiinnitettävä asumiskohteen toimintakulttuuriin ja -tapoihin, jotka voivat edistää yhteisöllisyyttä tai haitata sitä. (Paavolainen T 2021) läkkäitä kannustetaan omaehtoiseen mielekkääseen toimintaan oman terveytensä ja toimintakykynsä vahvistamiseksi ja sitä tuetaan eri toimijoiden (kunnat, järjestöt, yritykset, seurakunnat, vanhusneuvostot, kansalais-, asiakas-/omaishoitajaraadit) yhteistyönä ja ulotetaan asumiskohdetta laajemmalle ympäristölle. (Laatusuositus 2020, Paavolainen T 20221). Väestötasolla tiedetään, että yksinasuminen ja etenkin yksinäisyys lisäävät palvelujen käyttöä (Laatusuositus 2020). Yhteinen toiminta vähentää asiakkaiden yksinäisyyttä ja tukee asiakkaiden yhteisöllisyyttä tuomalla asiakkaita yhteen ja luomalla perustan vuorovaikutukselle (Oosi O ym 2019, Paavolainen T 2021).

Asiakkaan mahdollisuudet osallistua yhteisöllisesti organisoituun toimintaan vaihtelevat hänen oman toimintakyvyn, kiinnostuksen ja/tai halutun ajankäytön mukaan (Oosi O ym 2020). Yhteisen toiminnan tulisi perustua asiakkaiden tarpeisiin, toiveisiin ja ideoihin ja asiakkaat tulisi nähdä aktiivisina toimijoina yhteisessä tekemisessä, ei pelkästään osallistujina. Asiakaslähtöinen toiminta innostaa osallistumaan ja hyödyntämään omaa osaamistaan aktiviteettien järjestämisessä. Monipuoliset keinot kerätä toiveita ja ideoita ovat tärkeitä asiakkaiden toiveiden selvittämiseksi ja toiminnan suunnittelemiseksi. (Paavolainen T 2021)

Hyväksi käytännöksi eri asumiskohteissa on osoittautunut yhteistoiminnasta vastaavan koordinaattorin tehtävä, mikä vastaa ja tukee yhteisen toiminnan järjestämistä ja yhteistilojen käyttöä ja varauksia (Oosi O ym 2019, Paavolainen T 2021). Koordinaattori auttaa tiedottamisessa ja ottamalla yhteyttä tarvittaviin toimijoihin ohjelman järjestämisessä ja työntekijöillä voi olla suuri merkitys yhteiseen toimintaan osallistumisen mahdollistajina ja innostajina. Koordinaattori on myös tukena arjen pulmien ratkaisemisessa ja voi neuvoa asiakkaalle saatavilla olevia palveluja tai auttaa lisätiedon hankkimisessa (Paavolainen T 2021).

Toiminnasta tulee olla esillä viikko- ja kuukausiohjelma ja toimintaa tulee olla jokaisena viikon päivänä. Tavoitteena tulee olla, että yhteistä toimintaa järjestetään myös ilta-aikaan. Viikko- ja kuukausiohjelmat tuovat arkeen kaivattua rytmiä ja vahvistavat tietoisuutta siitä, että tiettyyn aikaan viikossa on varmasti mielekästä tekemistä ja seuraa (Paavolainen T 2021). Suositeltavaa on tiedottaa myös lähiympäristön asiakkaita asumiskohteessa tapahtuvasta toiminnasta.

Yhteisön perinteet ovat merkittävä yhteisöllisyyttä rakentava ja ylläpitävä tekijä. Juhlat kokoavat yhteisön jäseniä viettämään yhdessä aikaa ja etenkin yleiset juhlapäivät, kuten jouluku, vappu ja juhannus, ovat asiakkaille mieluisia. (Paavolainen T 2021) Rutiinien rinnalle tarvitaan myös muutoksia ja uutta toimintaa. On tärkeää tarkastella, vastaako nykyinen viikko-ohjelma nykyisten asukkaiden toiveita sekä sisällön että ajankohtien suhteen. (Paavolainen T 2021). Virtuaalitekniologiaa voidaan hyödyntää yhteisen toiminnan järjestämisessä. Tärkeää on ottaa myös luonto ja puutarha osaksi yhteistä toimintaa ja tukea asumiskohteessa green care -ajattelua.

Myös omaisten merkitys osallisuuden tukemisessa korostuu, erityisesti asukkaan toimintakyvyn heikentyessä (Jolanki ym. 2017). Hyvällä tiedonkululla, vuorovaikutuksella ja yhteistyöllä omaisten kanssa voidaan vaikuttaa asukkaan arkeen ja tukea hänen osallisuuttaan sekä äänensä kuulumista yhteisössä. (Jolanki O ym 2017, Paavolainen T 2021) Yhteisen toiminnan järjestämisessä tulee ottaa huomioon vapaaehtoistyön mahdollisuudet. Iäkkäille ja nuoremmille eläkkeellä oleville kuntalaisille tiedotetaan vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista asumiskohteessa järjestöissä ja kannustetaan sekä tuetaan osallistumisessa. Vapaaehtoistoiminnan kautta lisätään asiakkaiden sosiaalista toimintakykyä ja kanssakäymistä (Laatusuositus 2020) Järjestöjen ja yhdistysten rooli yhteisöön kuulumisessa ja asukkaan osallisuuden tukemisessa asumiskohteissa on merkittävä myös muun muassa asiantuntemuksen jakamisen ja vertaistuen antamisen kautta.

Monisukupolviset korttelit voivat tarjota eri ikäisille asukkaalleen ylisukupolvista vuorovaikutusta seuran, yhteisen tekemisen ja osaamisen jakamisen kautta. Sukupolvien välinen myönteinen vuorovaikutus vaatii keskinäistä arvostusta ja halua sekä kuulla että oppia lisää toiselta sukupolvelta. Lisäksi tarvitaan eri sukupolville luontevaa sekä heitä kiinnostavaa yhteistä toimintaa. (Paavolainen T 2021)

Oulun kaupunki edellyttää seuraavien yhteisöllisyyteen liittyvien laatuvaatimusten täyttymistä:

Arjen tukimuodot	Laatuvaatimukset
Yhteisöllisyys	Toimintaa järjestetään asukkaiden itsensä järjestämänä, järjestöjen ja vapaaehtoisten tuottamaa
	Asiakkaan tarpeet, toiveet ja ideat yhteisen toiminnan järjestämiseen kerätään vähintään puoli vuosittain ja huomioidaan toiminnan järjestämisessä
	Yhteisen toiminnan järjestämiselle on nimetty koordinaattori
	Yhteisestä toiminnasta tulee olla esillä viikko- ja kuukausiohjelma
	Toiminnassa huomioidaan yhteisön perinteet
	Asiakkaalle on tarjolla omaehtoista mielekästä toimintaa päivittäin ja myös iltapäiväaikaan

4.5. Ateriointi ja yhteisöllinen ruokailu

Yhteisöllisen asumisen asiakkaalla tulee olla valinnan mahdollisuus siinä, ostaako hän kaikki päivittäiset ateriat palvelujen tuottajalta vai valmistako hän osan tai kaikki ateriat itse. Ikääntyvien ihmisten hyvinvoinnin ja toimintakyvyn heikkenemistä ennaltaehkäisevinä palveluina tulee mahdollistaa ikääntyneiden yhteisöllinen ruokailu (Laatusuositus 2020). Oman asunnon ulkopuolella tapahtuva ruokailu vaikuttaa ikääntyneen toimintakykyyn myönteisesti, ja yhdessä ateriointi koetaan usein terveellisemmäksi ja monipuolisemmaksi kuin yksin kotona ruokailu (Paavolainen T 2021).

Sosiaalihuoltolain mukaisena sosiaalipalveluna (§17) myönnettävä ateriapalvelu sisältää kotiinkuljetetun aterian tai aterioinnin eri palvelupisteessä (palvelukeskusateriointi). Ateriapalvelun avulla tuetaan asiakkaan kotona asumista sekä monipuolista ja riittävää ravitsemusta. Ruokailumahdollisuus palvelupisteissä tukee asiakkaan omatoimisuutta, itsenäisyyttä, sosiaalista ja fyysistä aktiivisuutta. Sosiaalihuoltolain mukainen ateriapalvelu on tarkoitettu kotona asuville, joiden sosiaaliset voimavarat, muisti, mieliala ja/tai fyysinen toimintakyky ovat heikentyneet ja/tai asiakkailta, joilla on todettu ali- tai virheravitsemusriski. Ateriapalvelujen tarpeen arvioi palveluohjausyksikkö asiakkaan kotona esitietoja keräämällä, haastattelemalla ja/tai toimintakykyarvioinnilla (RAI- kokonaisarviointi ja siitä saatavat mittaritulokset). Palvelutarpeen arvioinnissa käytetään lisäksi ammatillista yksilöllistä harkintaa. Ateriapalvelua

myönnettäessä arvioidaan palvelun mahdollinen kesto ja uuden arvion tarve. Palvelu voidaan myöntää määräaikaisena. Palvelun myöntämisestä tai epäämisestä tehdään aina kirjallinen palvelu- ja maksupäätös. Palvelulisäykset/ vähennykset tehdään palveluohjausyksikössä.

Aterioinnin järjestämisessä tulee huomioida Vireyttä seniorivuosiin: ikääntyneiden ruokasuositus, joka on valtakunnallinen laatusuositus. Laatusuosituksella edistetään ja tuetaan ikääntyneiden ravitsemusta ja ohjataan laadukkaiden, ikääntyneiden tarpeisiin perustuvien ruokapalvelujen järjestämistä. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-472-1>

Ruokalistat (4-6 viikon kierto) laaditaan ennakkoon ja ne ovat asiakkaiden ja omaisten nähtävillä. Ruokalistoissa huomioidaan perinneruoat ja vuodenaikojen vaihteluun kuuluvat sesonkiruoat. Ruokailuajat on määritelty ja myös ne ovat asukkaiden ja omaisten nähtävillä. Asiakkaat voivat osallistua ruokalistojen suunnitteluun ja heidän toiveitaan toteutetaan.

Asiakkaille tarjoillaan aamiainen, lounas, iltapäiväkahvi ja välipala, päivällinen, iltapala. Asiakkaiden suosituksen mukainen yöpaasto saa olla korkeintaan 11 tuntia. Aamiainen ja iltapala tarjoillaan porrastetusti, jotta ruokailuväli ei muodostu liian pitkäksi. Ateriat jaetaan tasaisesti päivän mittaan. Aamuaterian energiasisältö 15 - 20 %, lounas 20 – 25 %, välipala/päiväkahvi 10 – 15 %, päivällinen 20 – 25 % ja iltapala 10 - 15 %. vuorokauden kokonaisenergiasta. Aamiaisella on tarjolla aina myös puuroa. Lounaalla sekä päivällisellä on tarjottava lämmin ateria. Lounas- ja päivällisruoat eivät saa olla samoja. Aterioita ei saa yhdistää.

Lounas- ja päivällisateria sisältävät:

- lämmin ruoka;
- salaatti ja/tai raaste ja keitetyt kasvikset;
- leipä ja ravintorasva;
- ruokajuoma sekä
- ateriakokonaisuuteen soveltuva jälkiruoka lounaalla

Palveluntuottajalla on mahdollisuus veloittaa asukailta palveluntuottajan ateriapäivämaksu. Asiakkaalta perittävä ateriapäivämaksu ei saa ylittää kunnan vuosittain määrittelemää ateriapäivämaksua. Asiakas voi halutessaan hankkia/ostaa ateriapalvelun myös muualta kuin palveluntuottajalta. Tällöin asiakas vastaa aterioista ja niiden kustannuksista ilman maksukattorajoitusta.

Palveluntuottaja vastaa siitä, että työntekijältä edellytetään tartuntatautilain (583/86) 20 §:n mukaista selvitystä elintarviketyöntekijän terveydentilasta tartuntatautien, kuten salmonelloosin leviämisen ehkäisemiseksi. Pakkaamattomia, helposti pilaantuvia elintarvikkeita käsittelevillä henkilöillä tulee olla hygieniapassi. Palveluntuottajalla on ohjeistus hygieniasta (mm. käsihygienia). Käsihygienian

varmistamiseksi yksikössä on oltava riittävä määrä käsidesinfektioannostelijoita. Annostelijat tulee olla sijoitettuna turvallisesti. Ravitsemushuollon omavalvontasuunnitelma on tehty ja hyväksytty. Suunnitelma on nähtävillä asumisyksikössä. (Elintarvikelaki 13.1.2006/23) Mikäli ateriat valmistaa alihankkija, edellytetään alihankkijalta samoja vaatimuksia kuin palveluntuottajalta.

Oulun kaupunki edellyttää seuraavien ateriointiin ja yhteisölliseen ruokailuun liittyvien laatuvaatimusten täyttymistä:

Arjen tukimuodot	Laatuvaatimukset
Ateriointi ja yhteisöllinen ruokailu	Asiakkaalla on päivittäin mahdollisuus eri aterioilla (aamupala, lounas, päiväkahvi, päivällinen ja iltapala) yhteiseen ruokailuun
	Vireyttä seniorivuosiin: ikääntyneiden ruokasuositus on huomioitu aterioiden järjestämisessä
	Ennakkoon laaditut 4-6 vkon välein kiertävät ruokalistat ovat nähtävillä
	Ruokailuajat on määritetty ja nähtävillä
	Aamiainen ja iltapala tarjotaan porrastetusti

4.6 Turvallisuuden tukeminen

Asumiskohteella on pelastusviranomaisten hyväksymä Pelastuslain (379/2011) mukainen pelastus- ja turvallisuussuunnitelma. Lisäksi tulee olla kartoitettuna sisäisten ja ulkoisten uhkien vaaratilanteet. Se on tallennettu kunnan järjestelmään. Asumisyksikön henkilökunta on harjoitellut suunnitelman toimivuutta käytännössä ja paloturvallisuuskoulutusta järjestetään säännöllisesti. Asumiskohteen vastaava ilmoittaa kunnalle tapahtuneet hälytykset ja niistä aiheutuneet seuraamukset.

Sosiaalihuoltolain kotipalvelun tukipalveluna (§17) myönnettävään turvapalveluun kuuluvat turvalaitteet, hälytysten vastaanottopalvelu sekä auttamispalvelu. Turvalaitteita ovat: turvapuhelin, turvaranneke, ovihälytin ja GPS-paikannin. Hälytysten vastaanottopalvelua tuottaa Kotas-keskus, jossa turvapuhelimien hälytyskeskus. Hälytyskeskus ottaa vastaan turvalaitteiden avulla tuotetut hälytykset ja välittää tiedon auttamisen tarpeesta sovitulle taholle. Palvelu on ensiapua, perushoivaa ja -hoitoa, ja tarvittaessa lisä- ja jatkohoitotarpeen arviointia ja järjestämistä.

Turvapalvelun turvapuhelin on tarkoitettu pääsääntöisesti yksin asuville ikäihmisille, vammaisille ja pitkäaikaissairaille, joilla terveydellisistä, fyysisistä, psyykkisistä, sosiaalisista tai muista syistä turvallinen kotona asuminen on uhattuna. Turvapalvelun auttamispalvelu vastaa samaan tarpeeseen, kun apua on mahdollista hälyttää puhelimitse esim. omaishoitoperheet ja nuoret vammaiset.

Turvapalvelua haetaan asiakkaan allekirjoittamalla turvapalveluhakemuksella, joka toimitetaan palveluohjausyksikköön. Turvapalvelun tarvetta arvioidaan kotikäynnillä esitietoja keräämällä, haastattelemalla tai hoitajan tekemällä RAI-toimintakykyarvioinnilla. Tietoja kerätään myös sairaalan tai muun hoitolaitoksen epikriiseistä tai voimassa olevasta hoitotiedotteesta. Lääkärinlausunto tulee toimittaa pyydettyä. Turvapalvelut myönnetään selvitysten ja tarveharkinnan perusteella. Palvelun myöntämisestä tai epäämisestä tehdään aina oikaisuvaatimuskelpoinen kirjallinen päätös.

Turvapalvelun aloittaminen sovitaan yhdessä hakijan kanssa myönteisen päätöksen jälkeen. Kun asiakkaalle on myönnetty turvapalvelu, hänestä kerätyt terveydentilaa koskevat taustatiedot toimitetaan turvapalvelukeskukselle. Turvapalvelu myönnetään toistaiseksi tai määräaikaisena. Palvelu voidaan lopettaa, jos asiakas ei esim. muistin heikkenemisen vuoksi osaa käyttää turvapuhelinta tai sairaalasta kotiutumisen jälkeen voinnissa on tapahtunut sellaisia muutoksia, että turvapuhelin ei ole kotona selviytymisen edellytys. Turvapalvelun lopettamisesta päättää turvapalvelusta päättävä viranhaltija apunaan kotihoitotiimin tai asiakasta hoitavan lääkärin arvio. Palvelun lopettamisesta sovitaan aina asiakkaan kanssa.

Asumiskohteessa, jokaisen asiakkaan oikeutena tulee olla turvallinen ja rauhallinen asuminen. Asiakkaan tulee halutessaan saada yhteys henkilökuntaan tai turvapalvelupäivystäjään (22-6.30) joko turvajärjestelmän kautta tai henkilökohtaisesti. Käyntien toteuttamisessa voidaan hyödyntää etäkotihoiton palveluja ja teknologiaa.

Asiakas voi hankkia turvajärjestelmän palvelutuottajilta tai Oulun kaupungin kautta.

Oulun kaupunki edellyttää seuraavien turvallisuuden tukemiseen liittyvien laatuvaatimusten täyttymistä:

Arjen tukimuodot	Laatuvaatimukset
Turvallisuuden tukeminen	Asumiskohteella on pelastusviranomaisen hyväksymä pelastus- ja turvallisuussuunnitelma
	Sisäisten ja ulkoisten uhkien vaaratilanteet on kartoitettu
	Yhteisössä järjestetään säännöllisesti turvallisuuskoulutusta
	Asukkaalla on mahdollisuus saada turvapalvelu palvelutarpeen arvioinnin perusteella; turvalaitteet, hälytysten vastaanottopalvelu ympäri vuorokaudisesta ja kiireellinen auttamispalvelu. Asiakasta ohjataan turvapalveluiden hakemisessa.
	Asukkaan tulee saada yhteys henkilökuntaan tai turvapalvelupäivystäjään vuorokauden ajasta riippumatta

4.7 Kuntoutus- ja terapiapalvelut

Asiakkaan toimintakykyä arvioidaan säännöllisesti ja häntä ohjataan kuntouttavalla työotteella. Asiakkaalle tarjotaan hänen toimintakykyään ylläpitävää ja edistävää toimintaa.

Asiakkaat ovat avoterveydenhuollon asiakkaita. Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri järjestää asiakkaalle tarvittavat apuvälineet todetun yksilöllisen tarpeen perusteella lääkinnällisenä kuntoutuksena. Apuvälinekeskuksesta saatuja apuvälineitä ei saa siirtää toiselle asiakkaalle asumiskohteen toimesta. Apuvälineyksikkö vastaa vain suurikokoisten apuvälineiden kuljetuksista palautukseen ja huoltoon.

Asiakas saa Oulun kaupungin hoitotarvikejakeluna sovitun määrän hoitotarvikkeita kunnan käytännön mukaisesti.

Asiakas voi saada lääkinnällisenä kuntoutuksena tai itsemaksavana fysio- ja toimintaterapiaa.

Asiakas voi saada Oulun kaupungin kautta määräaikaisen avustajapalvelusetelin

Oulun kaupunki edellyttää seuraavien kuntoutus- ja terapiapalveluihin liittyvien laatuvaatimusten täyttymistä:

Arjen tukimuodot	Laatuvaatimukset
Kuntoutus- ja terapiapalvelut	Asukkaan toimintakykyä arvioidaan vähintään puolen vuoden välein RAI-arvioinnilla
	Asukkaalle tehdään hänen toimintakykyään ylläpitävä ja edistävä asiakassuunnitelma
	Asukasta ohjataan apuvälineiden hankinnassa ja kuntoutuspalveluiden saamisessa

4.8 Siivous- ja pyykkipalvelu

Asiakasta ohjataan osallistumaan kodinhoidollisiin tehtäviin omien voimavarojensa mukaan.

Tarve kuukausisiivoukselle voi olla ensimmäinen merkki siitä, että ikäihmisen kokonaistilanne tulisi tarkistaa. Kun ikäihminen tai hänen läheisensä ottaa yhteyttä kaupungin palveluohjausyksikköön kuukausisiivousasiassa, tehdään asiakkaalle palvelutarpeenarviointi ja tarvittaessa myös hyvinvointia edistävä kotikäynti, jolloin kartoitetaan asiakkaan kokonaistilanne. Jos palvelutarpeeksi nousee kuukausisiivous, sen järjestämistapa riippuu asiakkaan taloudellisesta tilanteesta, toimintakyvystä ja mahdollisuuksista sen parantamiseen sekä mahdollisuudesta järjestää kuukausisiivous muulla tavalla mm. läheisten voimavarojen hyödyntäminen. Kuukausisiivous voidaan myöntää myös määräaikaiseksi, jonka aikana tavoitellaan asiakkaan fyysisen toimintakyvyn paranemista. Tämä vaatii asiakkaan osallistumista ja tarvitaan mahdollisesti mm. fysioterapeutin käyntiä. Siivous tulee nähdä myös kuntouttavasta näkökulmasta. Pääperiaatteena ja ensisijaisena vaihtoehtona on, että asiakas järjestää siivouksen tarvittaessa palveluohjausyksikön ohjaamana omaisten tai muiden henkilöiden avustamana tai ostaa järjestöiltä/ yksityiseltä sektorilta hyödyntämällä mm. kotitalousvähennystä.

Kaupunki järjestää kuukausisiivouksen, kun seuraavat edellytykset täyttyvät:

- A) Säännöllisen kotihoidon asiakkuus
- B) Palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä on todettu asiakkaan kyvyttömyys siivouksen järjestämiseen itsenäisesti.

C) Ei löydy muuta tapaa hoitaa kuukausisiivous (omaiset, yksityinen sektori)

D) Asiakkaan bruttotulot ovat

- yhden hengen talous 900 e /kk tai alle
- kahden hengen talous 901 - 1300 e/kk

Kuukausisiivous on sosiaalihuoltolain mukaista kotipalvelun tukipalvelua. Mikäli henkilöllä ei ole sosiaalisia verkostoja, jotka voivat auttaa tai hänellä ei ole taloudellisia mahdollisuuksia palvelua järjestää, voisi olla perusteltua järjestää asiakkaalle esim. palvelusetelillä siivous kodin viihtyvyyden ja turvallisuuden turvaamiseksi riippumatta siitä, onko asiakas säännöllisen kotihoidon asiakas vai ei.

Asumisyksikön yhteisistä tiloista tulee olla kirjallinen siivoussuunnitelma, jossa on määritelty puhtaustaso. Palvelun laadulta edellytetään kodinomaista puhtaustasoa. Asuintilojen ja koko kiinteistön siisteydestä sekä kunnossapidosta tulee palveluntuottajan huolehtia säännöllisesti siten, että niiden voidaan katsoa olevan jatkuvasti asianmukaisesti kunnossa. Infektio- ja erityistilanteissa siivouksen ja vaatehuollon toteutus on muutettava hygieniaohjeistuksen mukaiseksi. Asumisyksikön siisteydestä vastaa sen toiminnasta vastaava palveluntuottaja

Oulun kaupunki edellyttää seuraavien siivous- ja pyykkipalveluihin liittyvien laatuvaatimusten täyttymistä:

Arjen tukimuodot	Laatuvaatimukset
Siivous- ja pyykkipalvelut	Asukasta ohjataan kodinhoidollisiin tehtäviin omien voimavarojen mukaisesti
	Asukasta ohjataan tarvittaessa kuukausisiivouksen hankinnassa
	Asumiskohteen yhteisistä tiloista on kirjallinen siivoussuunnitelma, jossa on määritelty puhtaustaso.
	Infektio- ja erityistilanteissa siivouksen ja vaatehuollon toteutuksen vastattava hygieniaohjeistusta

4.9 Asiointi- ja saattajapalvelut

Asiointi on palvelua, jossa hoidetaan mm. asiakkaan henkilökohtaisia hankintoja ja asiakas ei itse ole mukana. Saattaminen on palvelua, jossa kotihoidon henkilö on asiakkaan mukana. Asiointi ja saattaminen eivät kuulu säännölliseen kotihoitoon. Em. asiat hoidetaan pääsääntöisesti muulla tavalla kuin kunnan

tuottamana. Tällaisia tapoja ovat mm. omainen, kolmas sektori, yksityissektori. Palveluohjaajat avustavat asiakasta tarvittaessa palvelun hankinnassa. Mikäli asiakas ei pysty palvelua hoitamaan muulla tavalla, kunta järjestää palvelun asiakkaille osana säännöllistä kotihoitoa.

Kauppa-asioinnit hoitavat pääsääntöisesti asiakas, omaiset ja lähipiiri. Mikäli tämä ei ole mahdollista, asiakkaalle voidaan tarjota kauppapalvelua kaupan järjestämänä tai tukipalveluna. Kauppapalvelu turvaa asiakkaalle mahdollisuuden asua omassa kodissaan silloinkin, kun asiakas on alentuneen toimintakyvyn vuoksi kykenemätön itse hoitamaan ruokaostoksiaan. Pääsääntöisesti kotihoito ei hoida kauppapalvelua, vaan se järjestetään muulla tavalla esim. kaupan kotiinkuljetuksena. Palveluohjaajat auttavat tarvittaessa asiakasta palvelun järjestämisessä. Kotihoito osallistuu tarvittaessa mm. kauppalistan laatimiseen ja kassin vastaanottoon. Jos säännöllisen kotihoidon asiakas ei pysty kauppapalvelua hoitamaan muulla tavalla, kunta järjestää palvelun asiakkaille ja tällöin se sisältyy säännöllisen kotihoidon palveluun.

Asiakas itse, hänen valtuuttamansa henkilö tai edunvalvoja vastaa asiakkaan raha-asioista. Asiakasta ohjataan tarvittaessa edunvalvonnan hakemisessa. Pankki- ym. asioinnit hoitaa ensisijaisesti asiakas itse tai hänen uskottu henkilö/edunvalvoja.

Asumiskohteen työntekijä ohjaa ja neuvoo erilaisissa yhteiskunnallisissa asioissa, kuten eläkkeensaajan hoitotuki, asumistuki, liikkumisen tuki ym. Asiakasta avustetaan asiakkaan kuljetusjärjestelyissä ohjaamalla kelataksin tai kuljetuspalvelun käytössä ja hakemisessa.

Oulun kaupunki edellyttää seuraavien asiointi- ja saattajapalveluihin liittyvien laatuvaatimusten täyttymistä:

Arjen tukimuodot	Laatuvaatimukset
Asiointi- ja saattajapalvelut	Asiakkaalle on tarjolla asiointipalvelua asiakkaan henkilökohtaisiin hankintoihin, silloin kun asiakas ei kykene itse osallistumaan
	Asiakkaalle on tarjolla saattajapalvelua asiakkaan henkilökohtaisiin hankintoihin tai sosiaali- ja terveystalouden saamiseksi
	Asiakkaalle on tarjolla kauppa-asointiin avustamista
	Asiakas saa ohjausta edunvalvonta- ja etuasioissa sekä taloudellisen tuen hakemisessa
	Mikäli asiakas tarvitsee apua henkilökohtaisten varojen käsittelyssä, varoja käsitellään Oulun kaupungin ohjeistuksen mukaisesti

4.10 Kylvetyspalvelu

Kun asiakas tarvitsee kylvetyspalvelua, mutta ei muuta säännöllistä kotihoitoa, selvitetään ensisijaisesti kylvetysten järjestäminen omaisten, asukastuvan, yksityisen toimesta (Kelan hoitotuki, kotitalousvähennys). Jos ei pystytä järjestämään muulla tavalla, asiakas otetaan säännöllisen kotihoidon asiakkaaksi.

Säännöllisen kotihoidon asiakas, joka tarvitsee kylvetyspalvelua ja kylvetys voidaan tehdä kotona, kylvetys on osa säännöllistä kotihoitoa.

Oulun kaupunki edellyttää seuraavien kylvetyspalveluihin liittyvien laatuvaatimusten täyttymistä:

Arjen tukimuodot	Laatuvaatimukset
Kylvetyspalvelut	Asiakkaalle on tarjolla tai häntä ohjataan kylvetyspalvelun saamiseksi

4.11 Säännöllinen kotipalvelu ja kotisairaanhoido

Yhteisöllisen asumisen asiakas voi saada sosiaalihoitolaain 19 §:n tarkoittaman kotipalvelun ja terveydenhuoltolaain 25 §:n tarkoittaman kotisairaanhoidon Oulun kaupungin kautta joko omana toimintana, palvelusetelinä tai ostopalveluna kotihoidon palveluna. Kotihoidon tavoitteena on tukea kaiken ikäisten asiakkaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia ja mahdollisimman itsenäistä selviytymistä kotona sekä ylläpitää ja parantaa heidän fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyään. Asiakkaiden toimintakyky on joko tilapäisesti tai pysyvästi alentunut siinä määrin, että he tarvitsevat kotona asumiseensa ulkopuolista apua. Palvelusetelin avulla järjestetyn kotihoidon aloittaminen edellyttää, että Oulun kaupungin palveluohjausyksikkö on tehnyt palvelutarpeen arvioinnin ja laatinut palvelu- ja hoitosuunnitelman, josta ilmenee asiakkaan saaman palvelun (kotipalvelu, kotisairaanhoido) sisältö, tarvittavien käyntikertojen määrä ja vuorokauden/viikon aika sekä palveluun kuluva keskimääräinen aika sekä palvelupäätöksen. (Oulun kaupungin säännöllisen kotihoidon palvelusetelin sääntökirja)

Kotipalveluilla tarkoitetaan asumiseen, hoitoon ja huolenpitoon, toimintakyvyn ylläpitoon, asiointiin sekä muihin jokapäiväiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittamista ja niissä avustamista. Kotipalveluja annetaan alentuneen toimintakyvyn, perhelilanteen, rasittuneisuuden, sairauden,

synnytyksen, vamman tai muun vastaavanlaisen synn perusteella niille, jotka tarvitsevat apua suoriutuakseen edellä tarkoitetuista tehtävistä ja toiminnoista. (SHL 2014/1301) Kotipalvelun tavoitteena on asiakkaan omien voimavarojen ja toimintakyvyn ylläpitäminen sekä tarpeiden huomioiminen. Palvelutarpeen kokonaisarviointiin perustuva hoito- ja palvelusuunnitelma tehdään palvelua aloitettaessa asiakkaan ja omaisen kanssa ja samalla kerrotaan asiakasmaksun määräytymisestä. Hoito- ja palvelusuunnitelmaa tarkistetaan palvelutarpeen muuttuessa ja vähintään puolen vuoden välein perustuen mm RAI-arviointiin. Asiakkaan palveluiden myöntämisestä ja niiden sisällöstä päättää toimivaltainen viranomais. Asiakkaan voinnissa tapahtuneet muutokset kirjataan asiakasasiakirjoihin.

Kotisairaanhoito on kotona terveydenhuollon ammattilaisten antamaa sairaanhoitoa, joka on tarkoitettu kaiken ikäisille ihmisille, jotka sairautensa, vammansa tai toimintakykynsä heikkenemisen vuoksi eivät voi käyttää muita avoterveydenhuollon sairaanhoitopalveluita. Potilaan sairaanhoidon aloittamisesta ja lopettamisesta sekä potilaan siirtämisestä toiseen toimintayksikköön päättää vastaava lääkäri tai hänen antamiensa ohjeiden mukaan muu laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö (Terveydenhuoltolaki 57§). Hoito- ja palvelusuunnitelma tehdään palveluiden käynnistämävaiheessa ja tarkistetaan asiakkaan tarvitseman hoidon ja palvelun muuttuessa. Suunnitelma tehdään yhteistyössä asiakkaan, omaisten, sairaanhoitajan/terveydenhoitajan ja muiden tarvittavien yhteistyötahojen kanssa. Kotisairaanhoitoon kuuluu sairaanhoidon suunnittelu, toteutus, ohjaus ja neuvonta. Asiakkaan psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista tilannetta arvioidaan ja seurataan jokaisella käynnillä.

Kotipalvelun ja kotisairaanhoidon sisällön ja laadun vähimmäisvaatimukset on kuvattu Oulun kaupungin säännöllisen kotihoidon palvelusetelinsäätökirjassa,

<https://www.ouka.fi/documents/247408/0/Kotihoidon+palvelusetelin+s%C3%A4%C3%A4nt%C3%B6kirja+46+%C2%A7+16.3.2021.pdf/65a2c163-cf37-42f5-916c-913322074b30>

Teknologian hyödyntäminen säästää hoitotyöntekijöiden työaikaa ja -kuormitusta voidaan säästää käyttämällä robotteja esimerkiksi asiakkaan nostamisessa, siirtämisessä ja asiakkaan oman liikkumisen tukena (eksokeleto ja kävelyrobotit). Erityisesti robotiikalla voidaan korvata hoitajien välillistä asiakasaikaa, kuten tarvikkeiden ja laitteiden siirtelyä, aterioiden kuljetusta sekä osaa lääkehoidosta. Lääkkeiden koneellinen annosjakelu vähentää lääkehoitovirheitä ja lääkehävikkiä, kun asiakkaille jaetaan käytettävät lääkkeet valmiiksi esimerkiksi viikon jaksoille. Lääkkeiden annosjakelu ja sitä hyödyntävät lääke-robotit voivat vapauttaa hoitajien työaikaa muuhun välittömään asiakastyöhön ja iäkkäitä itseään voi tukea lääkemuistuttajien käyttöönotto. Robotiikkaa voidaan hyödyntää myös hallinnollisissa tehtävissä. Teknologia voi helpottaa työn suunnittelua (toiminnanohjausjärjestelmät) sekä vähentää työn kuormittavuutta. Työvuorolistojen tekeminen on esimerkki varsin paljon aikaa vievästä toiminnasta, joka voidaan hoitaa myös robotisaation avulla. Toiminnanohjausjärjestelmät otetaan laajasti käyttöön ja niistä saatua tietoa hyödynnetään johtamisessa. (Laatusuositus 2020)

Oulun kaupunki edellyttää seuraavien kotihoidon palveluun liittyvien laatuvaatimusten täyttymistä:

Arjen tukimuodot	Laatuvaatimukset
Kotihoidon palvelu	Asukkaan psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista sekä kognitiivista toimintakykyä seurataan päivittäin ja arvioidaan vähintään puolen vuoden välein tai toimintakyvyn muuttuessa
	Asukas saa ohjausta kotipalvelun ja kotisairaanhoitopalveluiden hakemisessa
	Kotihoidon palvelu toteutuu asukkaan asiakassuunnitelman mukaisesti
	Kotipalvelun ja kotisairaanhoidon sisällön ja laadun vähimmäisvaatimukset on kuvattu Oulun kaupungin säännöllisen kotihoidon palvelusetelinsääntökirjassa

4.12 Muut palvelut

Asiakas voi omakustanteisesti ostaa esimerkiksi kampaamo tai jalkahoitajan palveluita. Erilaisille yrityksille voidaan järjestää yhteisöllisen asumisen yksiköstä tilat.

5 LAADUNHALLINTA

Laadun varmistaminen koostuu iäkkäiden asiakkaiden palvelutarpeiden selvittämisestä monipuolisesti sekä palveluiden toteutuksesta asiakassuunnitelmien ja päätösten mukaan. Asumisen ja palvelun laadusta saatu palaute asiakkailta, omaisilta ja henkilöstöltä auttaa löytämään ne laadun osa-alueet, joilla toimitaan jo hyvin ja myös ne alueet, joissa on kehitettävää. (Laatusuositus 2020)

Yhteisöllisen asumisen yksikössä palveluntuottajan tulee kerätä ja dokumentoida asiakaspalaute. Asumisyksikön toiminta-ajatus, arvot ja toimintaperiaatteet tulee olla määritelty. Johdon ja henkilökunnan vastuut sekä valtuudet tulee kirjallisesti määritellä. Palvelujentuottaja soveltaa yleisesti hyväksytyjä hoitosuosituksia, kuten Käypä hoito- suosituksia, Sairaanhoidajan käsikirjan ja THL:n suosituksia sekä ikäihmisten palvelujen laatusuosituksia. Palveluntuottajan on laadittava kirjalliset toimintaohjeet äkillisiä sairaskohtauksia ja tapaturmia varten. Palveluntuottajan on laadittava lain yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011) mukainen omavalvontasuunnitelma. Uuden palvelun tuottajan on laadittava omavalvontasuunnitelma kuuden kuukauden kuluessa toiminnan aloittamisesta. Omavalvonnan tavoitteena on, että toimintayksiköissä toteutetaan suunnitelmallista oman toiminnan arviointia ja valvontaa, jolla varmistetaan asiakas- ja potilasturvallisuus ja palveluiden laatu. Omavalvonnalla ehkäistään epäkohtia ja puututaan niihin välittömästi. Omavalvontasuunnitelma seurantaindikaattoreineen (mittareineen) on oltava nähtävillä ja saatavilla yksikössä ja myös sähköisesti. (Laatusuositus 2020)

Palveluntuottaja on kuvannut käsittelyprosessin, miten riskit ja kriittiset työvaiheet ja vaaratilanteet tunnistetaan ennakoivasti ja kuinka niistä tiedotetaan toimintayksikössä. Palveluntuottaja huolehtii riskikartoitusten säännöllisestä tekemisestä. Vaara- ja haittatapahtumat sekä ”läheltä piti” -tapahtumat dokumentoidaan korjaavine toimenpiteineen. Palveluntuottajan vastaa asiakkaan muistutukseen joko välittömästi tai 1-4 viikon kuluessa, asian kiireellisyydestä riippuen. Vastaus muistutukseen on annettava asiakkaalle sekä kunnalle kirjallisena.

Toimintayksiköiden ja palveluntuottajien oman toiminnan laadusta raportoiminen ja avoimuus mahdollistavat sen, että myös asiakkaat ja omaiset saavat tietoa toimintayksikön palvelun laadusta. (Laatusuositus 2020) Ikäihmisten palveluiden laatusuosituksessa (2020) korostetaan erityisesti seuraavia laadun parantamisen kannalta tärkeitä kokonaisuuksia:

- henkilöstön osaaminen
- muistisairauksien aiheuttamat erityiset tarpeet
- palvelusuunnitelmien ajantasaisuus
- palveluiden päivittäinen toteutus palvelusuunnitelman ja palveluiden myöntämisestä tehdyn päätöksen mukaisina
- palveluiden toteutuksen seuranta

- eri palvelutuottajien ja/tai hoitoon ja huolenpitoon osallistuvien omaisten/läheisten keskinäisen vastuunjaon kirjaaminen palvelusuunnitelmaan
- kuntoutumisen mahdollisuuksien tunnistaminen
- lääkevirheet osana asiakas-/potilasturvallisuutta
- eri palvelutuottajien palvelujen koordinointi, erityisesti silloin, kun iäkäs henkilö tarvitsee monenlaisia palveluita ja/tai hänellä on muistisairaus
- elämän loppuvaiheen erityistarpeiden ennakointi ja palliatiivisen ja saattohoidon osaamisen ja toteutuksen kehittäminen

Oulun kaupunki vaatii seuraavien raporttien toimittamista määritellyn aikataulun mukaisesti.

- Toimintakertomus tulee liittää PSOP järjestelmään maaliskuun loppuun mennessä.
Toimintakertomus sisältää palveluntuottajan tiedot edellisen vuoden toiminnasta mm.:
 - yhteystiedot,
 - tiedot henkilökunnan määrästä, vaihtuvuudesta, koulutustasosta, täydennyskoulutuksesta ja
 - lääkehoidon osaamisen varmistamisesta
 - asiakasmäärästä
 - yhteenveto tehdyistä asiakastytyväisyyskyselyistä,
 - yhteenveto haitta- ja vaaratapahtumien raportoinnista.
 - Yhteenveto asiakkaiden tekemistä muistutuksista, kanteluista ja korvausvaatimuksista, muistutuksiin ja kanteluihin johtaneista syistä ja niiden johdosta tehdyistä toimenpiteistä.

- Palveluntuottaja tiedottaa kuntaa läpi vuoden:
 - toiminnassa tapahtuvista olennaisista muutoksista.
 - Palvelun tuottamiseen vaikuttavien olosuhteiden muutoksista (esim. viivytys, este, keskeytys) sekä
 - vastuuhenkilöiden tai yhteystietojen muuttumisesta on ilmoitettava sopimuksen vastuuhenkilölle kirjallisesti (myös sähköposti käy) viipymättä sen jälkeen, kun muutos on havaittu tai muutoin todennäköinen.
 - palvelua koskevista muistutuksista, sosiaalihuoltolainmukaiset henkilökunnan epäkohtailmoitukset (48§ ja 49§), kanteluista ja hoitovahinkoilmoituksista samoin kuin kaikkia edellä mainittuja koskevista ratkaisuksista ja toimenpiteistä.
 - tehtyjen RAI-arviointien määrä/asiakasmäärä ilmoitetaan 2 x vuodessa (31.3. ja 30.9.) tilanteesta.

- Palvelun tuottajilta edellytetään haitta- ja vaaratapahtumien järjestelmällistä raportointia. Raportti toimitetaan kunnalle puoli vuosittain. Vakavat vaara- ja haittatapahtumat ilmoitetaan kunnan edustajalle välittömästi ja tarvittaessa viranomaisille.
- Palveluntuottajan vastaus muistutukseen

Asumisen ja palvelujen laatua tulee seurata järjestelmällisesti ja luotettavia arviointimenetelmiä käyttäen. Laadun seuranta on osana omavalvontaa ja lisäksi kerätään iäkkäiltä henkilöiltä ja heidän omaisiltaan/läheisiltään järjestelmällisesti ja yhdenmukaisesti palautetta osallistavia palautejärjestelmiä käyttäen. Erityisesti kerätään tietoa asiakkaiden toimintakykyä, palvelutarvetta ja hoitoisuutta, turvallisuutta ja hyvinvointia koskevilla, luotettavilla ja vertailukelpoisilla menetelmillä (Laatusuositus 2020) Kerätyn tiedon tulisi johtaa kehittämiseen. Vaikutusmahdollisuuksien moninaisuuden lisäksi tärkeää on, että kerättyyn tietoon ja esiin tulleisiin haasteisiin sekä ideoihin pyritään tarttumaan. (Paavolainen T 2021)

6 ASUMISKUSTANNUKSET JA ASIAKASMAKSUT

6.1 Asumiskustannukset

Asiakas maksaa asunnon vuokran suoraan asumisen tuottajalle.

6.2 Palveluiden asiakasmaksut

Asiakas maksaa yhteisöllisen asumisen perusmaksun 70 €/kk Oulun kaupungille tai palvelun tuottajalle.

Asiakas maksaa palveluista Oulun kaupungin tai tuottajan vahvistaman asiakasmaksun mukaisesti.

Asuinhuoneiston vuokran asukas maksaa kiinteistön omistajalle.

7 TUOTTAMINEN, OMISTAJUUS, VASTUUT

Kunnan omistajapolitiikka

- rakennusten omistajana (rakennusten osat EI, asunnot EI, koko kohde EI),
- yhteisöllisyyden ja palvelujen tuottajana TAPAUSKOHTAISESTI MAHDOLLISTA,
- koko kohteen tilojen välivuokraajana EI,
- asuntojen vuokraajana asiakkailleen OK
- voi myöntää asiakkaalle palveluja omana toimintana, palvelusetelillä tai ostopalveluna OK

Palveluntuottajalla tulee olla toimintaan liittyvät, lakisääteiset vakuutukset. Palveluntuottajalla tulee olla myös toiminnan vastuuvakuutus, joka on riittävässä suhteessa toiminnan laajuuteen nähden. Vakuutusturvan tulee kattaa myös toiminnan keskeytyminen. Mikäli toiminta keskeytyy ja keskeytymisestä voi aiheutua kunnalle tai asiakkaalle olennaista haittaa, on kunnalla oikeus purkaa sopimus tai asiakkaan sijoittaminen välittömästi ilman korvausvelvoitteita.

Kunta ei vastaa asiakkaan palveluntuottajalle aiheuttamista vahingoista.

Mikäli tuottajalla ei ole voimassa olevia vakuutuksia, tuottaja sitoutuu ottamaan edellä mainitut vakuutukset viimeistään palvelutuotannon alkaessa, mikäli tuottaja hyväksytään palvelusetelituottajaksi. Vakuutusten tulee olla voimassa koko ajan.

Asiakas vastaa itse henkilökohtaisista vakuutuksistaan (esim. kotivakuutus, tapaturmavakuutus, henkivakuutus)

Seuraavaan taulukkoon on merkitty kustannusvastuut ja vastuutahot yhteisöllisen asumisen asumiskohteissa:

KUSTANNUSVASTUUT	VASTUUTAHOT			LISÄTIETOA			
	Kunta	Tuottaja	Asiakas				
YLEISET TILAT							
Vuokra		x					
Jätehuolto		x					
Siivous		x					
Vakuutukset		x					
Ulkoalueet		x					
Laitteet ja kalusteet		x					
Verhot ja matot		x					
Päivä- ja aikakauslehdet		x					
YKSITYISTILAT							
Vuokra			x	enimmäismäärä kela			
Käyttömaksut (vesi, sähkö)			x				
Puhtaana-/kunnossapito	x		x	mahdollisuus saada siivouspalveluseteli kriteerien mukaan			
Jätehuolto			x				
Vakuutukset		x	x	Asiakkaan oman irtaimiston vakuuttamisesta vastaa asiakas. Kiinteistöön liittyvästä vakuuttamisesta vastaa palveluntuottaja.			
Kalusteet, verhot, matot, irtaimisto ja vuodevaatteet			x				
TUOTANTOHYÖDYKKEET							
Ateriamaksu			x	ateriat hinnoiteltava erikseen, asiakas voi valita yksittäisiä aterioita tai ateriapäivän, korkeintaan tepan ateriahinta			
Elintarvikkeet			x	Asiakas vastaa oman asuntonsa elintarvikkeista			
Yhteisöllisyys koordinointi/järjestäminen		x					
Asiakkaan yksityistilan pesu- ja puhdistusaineet			x				
Henkilökunnan ja vierailijoiden käsihygieniat, käsienpesu- ja desinfektioaineet sekä käsipyyhepaperit yleisissä tiloissa		x					
Henkilökunnan ja vierailijoiden tarvitsemat suojavälineet		x					
Vaipat	x		x	Yksilökohtainen tarve ja kunnan ohjeistus			
Henkilökohtaiseen hygieniaan liittyvät aineet ja tarvikkeet			x				
Turvajärjestelmät		x					
IT-laitteet ja ohjelmistot: puhelin, modeemi/laajakaista, atk-laitteet- ja ohjelmistot, käyttökoulutus		x					

8 OULUN MALLIN JALKAUTTAMINEN

Velvoite Oulun mallin soveltamiseen osoitetaan toteuttajalle kaupungin tontinluovutuksessa ja muussa maankäytön sopimusohjauksessa, jota edustavat erityisesti maankäyttö- ja toteuttamissopimukset. Muilta osin mallin jalkauttaminen hoidetaan hyvinvointipalvelujen ohjauksena ja valvontana.

Malli otetaan käyttöön vaiheittain. Ensimmäisissä hankkeissa seurataan vuoropuhelussa mallin toimivuutta ja toteuttamiskelpoisuutta. Tällöin merkittävä osa sitoviksi suunnitelluista ehdoista on pilotointivaiheessa velvoittavia, mutta niistä voidaan poiketa perustellusta syystä. Poikkeamispäätökset tehdään virkamiespäätösinä.

Saatujen kokemusten pohjalta päätetään lopullisesta mallista ja sen sitovien ehtojen määrästä.

LIITE 1

Yhteisöllisen asumisen asiakkaiden pääkohderyhmä ja myöntämisen perusteet:

- 1) Lisääntynyt arjen tuen tarve asuinympäristön, hyvinvoinnin tai toimintakyvyn arvion perusteella. Palvelutarpeet selvitetään laaja-alaisesti ja vanhuspalvelulain 15§ mukaisesti RAI mittaristoja hyväksikäyttäen.
Asiakkaan avun tarvetta ja toimintakykyä mittaavissa RAI mittareissa nousee arjen tuen tarve ainakin yhdessä osiossa seuraavasti:
 - ❖ Maple-palvelutarpeen arviointiluokitus on 3-5. Asiakkaalla on vähintään kohtalainen palveluntarve.
 - ❖ ADL arkisuoriutumisen perustoimintomittari on vähintään 1-3, jolloin asiakkaalla on vaikeuksia yleensä useammassa osa-alueessa päivittäisistä toiminnoista, jotka ovat peseytyminen, kotona liikkuminen, wc-käynnit tai siirtyminen esim: pyörätuolista vuoteeseen ja syöminen.
 - ❖ kognitiivista toimintakykyä mittaava CPS on 2 tai enemmän eli ymmärretyksi tuleminen tai päätöksentekokyky on heikentynyt
 - ❖ IADL- eli arkisuoriutumisen välinetoimintomittaria hyödynnetään niin että asiakas tarvitsee apua, mutta osaa hälyttää apua esim. turvarannekkeella
- 2) Tukea ei voida riittäväällä tavalla järjestää kotiin annettavien palvelujen keinoin:
 - ❖ asiakas kokee jatkuvaa yksinäisyyttä ja turvattomuutta tai
 - ❖ asiakkaalla on jatkuva päivittäinen avun tarve, valvonta ja ohjausta päivittäisissä toiminnoissa tai
 - ❖ sairaanhoidollista apua sisältäen lääkehoidon
- 3) Asiakkaalla ei ole perusteltua ympärivuorokautisen hoivan tarvetta

LÄHTEET

ARA, asumisen rahoitus ja kehittämiskeskus. 2019. Rakennuttamis- ja suunnitteluopas.

[https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Oppaat/Rakennuttamis_ ja _suunnitteluopas\(40242\)](https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Oppaat/Rakennuttamis_ ja _suunnitteluopas(40242))

Helamaa Anna, Pylvänen Riikka 2012. Askeleita kohti yhteisöasumista. Selvitys yhteisöasumisen muodoista ja toteuttamisesta. MONIKKO-hanke: Moninaisten yhteisöllisten ja asuin- ja toimintaympäristöjen kehittämispilotit. Tampereen teknillinen yliopisto. Arkkitehtuurin laitos.

Helminen Ville, Vesala Satu, Rehunen Antti, Strandell Anna, Reimi Petra, Priha Aliisa. Ikääntyneiden asuinpaikat nyt ja tulevaisuudessa. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 20/2017. www.syke.fi/julkaisut

Hynynen Raija. 2015 (toim.). Palvelualueen ja ikäystävällisen asuinalueen kehittäminen.

Ympäristöministeriön raportteja 5/2015. Ympäristöministeriö, Helsinki.

<http://www.ymparisto.fi/download/noname/%7B3EB1D152-BD19-4064-B1DDF88B7B71E867%7D/107817>

Jolanki Outi, Leinonen Emilia, Rajaniemi Jere, Rappe Erja, Räsänen Tiina, Teittinen Outi, Topo Päivi 2017. Asumisen yhteisöllisyys ja hyvä vanhuus. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 47/2017.

Kortelainen Jeremias, Oosi Olli, Luukkonen Tuomas, Luomala Noora, Välikangas Katariina, Hätälä, Johanna, Haapakorva Pasi, Hämeenniemi Riku, Kaasalainen Tapio 2020. Ikääntyneiden asuminen – ennakointi ja varautuminen kunnissa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:55.

Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020-2023. Tavoitteena ikäystävällinen Suomi. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:29.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162455/STM_2020_29_J.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista.

28.12.2012/980. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120980>

Oosi Olli, Koramo Marika, Sadeoja Samuli. 2019. Ikääntyneiden palvelu- ja yhteisökorttelin toteuttaminen. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus. raportteja. 1/2019.

Oosi Olli, Kortelainen Jeremias, Luukkonen Tuomas, Haila Katri. 2020. Ikääntyneiden välimuotoisen asumisen tilanne ja tulevaisuuden tarpeet. Ympäristöministeriön julkaisuja 2020:8. Helsinki.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-192-4>

Paavolainen Taru. 2020. Yhteisöllisyys asumisessa. Katsaus ikääntyneiden yhteisölliseen asumiseen. Keski-Suomen sosiaalialanosaamiskeskus. Raportteja 51.

Paavolainen Taru 2021. Yhteinen arki – opas ikääntyneiden yhteisölliseen asumiseen. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA) & Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Koske.

Sievänen Liisa, Sievänen Markku, Välikangas Katariina, Eloniemi-Sulkava Ulla. 2007. Opas ikääntyneen muistioireisen kodin muutostöihin. Ympäristöopas. Ympäristöministeriö.

Sive´n Kirsi, Takala Asko. Seniorikeskuksen laatuvaatimukset. Arkkitehdit oy. Helsinki

Ympäristöministeriö 2020. Ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelma vuosille 2020-2022.

https://ym.fi/documents/1410903/38439968/Ikaantyneiden_asumisen_toimenpideohjelma_FI-52565ACB_21A7_4EB5_B5E1_99651279528D-159518.pdf/

Ympäristöministeriö 2020. Asuntopoliittinen kehittämisohjelma. 2021-2028.

<https://ym.fi/documents/1410903/33891761/EMBARGO+18.12.klo13+Asuntopoliittinen+kehitt%C3%A4misohjelma+ty%C3%B6ryhm%C3%A4n+raportti+2020.pdf/b65177b3-dcd6-5ebd-153c-763fb785796d/EMBARGO+18.12.klo13+Asuntopoliittinen+kehitt%C3%A4misohjelma+ty%C3%B6ryhm%C3%A4n+raportti+2020.pdf?t=1608279667268>

Ympäristöministeriön julkaisuja 2020:2. Ikäystävällisyyden edistäminen asuinalueilla ja taajamissa.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-042-2>

Ympäristöministeriön julkaisuja 2020:8. Ikääntyneiden välimuotoisen asumisen tilanne ja tulevaisuuden tarpeet. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-192-4>

LIITE 2

YHTEISÖLLISEN ASUMISEN LAATUVAATIMUKSET ASUMISYKSIKÖSSÄ

Oulun kaupunki luo edellytyksiä asemakaavoituksella ikääntyneiden yhteisöllisille asuinkehteille mm. seuraavin määräyksin:

ASUINYMPÄRISTÖ	LÄHTÖKOHTAISET KAAVAMÄÄRÄYKSET
ASEMAKAAVA	Rakennuslalla voidaan rakentaa asuntojen tarpeisiin yhteisöllisiä sekä ympäristöä häiritsemättömiä tukipalvelutiloja. Tukipalvelutilat sisältävät kokonaisrakennusoikeuteen.
	Asuinrakennusten rakennusaloilla saa 5 % kerrosalasta olla ympäristöä häiritsemätöntä työtilaa

Oulun kaupunki liittää Oulun mallin seuraavalla tavalla ikääntyneiden yhteisöllisen asumisen kohteiden tontinluovutukseen ja muuhun maankäytön sopimusohjaukseen:

ASUINYMPÄRISTÖ		HUOMIOON OTETTAVAA
TONTTI	Tonttien luovutukset kyseisen alueen asuntotonttien hinnoittelun sekä kaupungin yleisten tontinluovutusehtojen mukaisesti. ARA-kohteissa ARA-hinnoittelu. Tontin saaja / maankäyttöön liittyvän sopimuksen osapuoli sitoutetaan noudattamaan Oulun mallin kriteeristöä.	riittävä rakennusoikeus yhteisöllisyyden synnyn mahdollistaville tiloille

Oulun kaupunki edellyttää seuraavien esteettömyyttä, turvallisuutta ja selkeyttä edistävien ehtojen täyttymistä:

Arjen tukimuodot	Laatuvaatimukset
Esteettömyys,	riittävästi levähdys- ja kohtaamispaikkoja
	sähköiset avausjärjestelmät ulko-ovilla

turvallisuus ja selkeys	kulkuluiskat portaissa
	käsijohteet ja tukikaiteet kulkureittien varrella
	pyörätuolien ja muiden liikkumisapuvälineiden käytön huomioiva käytävämitoitus
	Sopivien värikontrastien käyttäminen ympäristön hahmottamisen helpottamiseksi ja rajapintojen hahmottamiseksi
	riittävä valaistus
	hissikoko vähintään hissikorin ovisivun leveys 1340 mm x hissikorin syvyys 1400 mm, hissikorin korkeus 2100 mm, oviaukon leveys mm 8050 mm suositus 1600 mm x 2100 mm (ovisivun leveys x hissikorin syvyys)
	Tilojen ovien mitoituksessa huomioitava kuljetustarpeet
	Kulkureittien tulee ulkona olla helposti liikuttavia kaikkina vuodenaikoina

Oulun kaupunki edellyttää seuraavien tavoitettavuuteen ja yhteyksiin liittyvien ehtojen täyttymistä:

ASUINYMPÄRISTÖ	VELVOITTAVAT EHDOT	EDUKSI LUETTAVAT EHDOT
TAVOITETTAVUUS YHTEYDET	JA sijainti joukkoliikenneyhteyden (bussit ja/tai palveluliikenne) varrella (pysäkille < 300 m)	helppo joukkoliikenneyhteys terveystalveihin
	etäisyys päivittäistavarakauppaan alle 500 m	keskeinen sijainti lähellä palveluja ja kohtaamispaikkoja
	autopaikkoja varattava myös vierailijoille ja henkilökunnalle	ympäristö esteetön kohteen välittömässä läheisyydessä
		virikistys- ja ulkoilumahdollisuuksia lähietäisyydellä

Oulun kaupunki edellyttää seuraavien asumisympäristöön ja piha-alueisiin liittyvien ehtojen täyttymistä:

ASUINYMPÄRISTÖ	VELVOITTAVAT EHDOT	EDUKSI LUETTAVAT EHDOT
	piha esteetön, monipuolinen, toimiva ja väljä. Sisätiloista	runsaasti oleskelu- ja leivähdyspaikkoja

PIHA-ALUEET	pääsee esteettömästi piha-alueelle.	
	tontilla ja pihalla on huomioitava yhteisöllisyys; mahdollistetaan yhdessä tekeminen	auringolta suojaisia paikkoja
	viihtyisyyttä lisääviä ratkaisuja: vihreyttä, liikkumiseen houkuttelevuutta ja toiminnallisuutta	
	huomioitava eri-ikäiset käyttäjät	
	liikuntaesteisten pysäköinti järjestettävä	
	saattoliikenne mahdollistettava pääsisääkäynnille	

Oulun kaupunki edellyttää seuraavien asuntoon liittyvien ehtojen täyttymistä:

ASUMINEN	VELVOITTAVAT EHDOT	EDUKSI LUETTAVAT EHDOT
ASUNTO	kaikkien asuntojen koko vähintään 30 h-m ²	kohteessa enintään 60 asuntoa asukkaiden erilaisten tarpeiden huomioiminen tilojen monikäyttöisyys ja muunneltavuus, esim. tarvittaessa lisätilaa, vaikkapa asukkaan toipumisen mahdollistaminen leikkauksesta kotonaan
	jokaisessa asunnossa liesi, mikroaaltouuni ja jääkaappi-pakastin	teknologiset ratkaisut arjen apuna
	Asuntoon kuuluvat tilat: <ul style="list-style-type: none"> • eteinen • tavaroiden säilytystilat • kylpyhuone • keittiö tai keittiötila • makuuhuone tai makuualkovi • olohuone tai oleskelutila, joka mahdollistaa myös vieraiden kutsumisen • henkilökohtainen uloskäynti • sauna tai saunomismahdollisuus asunnossa, talossa, yhteisössä tai korttelissa • pyykinpesukoneen liitäntä asunnossa • parveke, terassi 	postiluukku tai -laatikko, ovikello
	monipuolinen asuntokokojakauma; 45 h-m ² :n tai suurempia asuntoja vähintään 20 % asuntojen lukumäärästä	monipuoliset ikkunanäkymät, riittävän alas ulottuvat ikkunat
	auttajatila kaikkien asuntojen yhdessä wc:ssä (kylpytilat)	myös yksittäisiä nuoria asukkaina

		apuvälineiden käytön ja säilytyksen huomioiminen tilan tarpeessa
	Kunnalla on oikeus, mutta ei velvollisuutta, vuokrata enintään 60 % asunnoista palvelupaketilla, kohteen omistajan vastaava maksimioikeus on suuruudeltaan 20 %. Palvelusetelin haltija tekee itse valinnan siitä, mistä palveluja tilaa eikä häntä lasketa em. kiintiöihin kuuluvaksi. Ilman palvelujen kytkemistä vuokraan luovutettuja asuntoja on kohteessa oltava aina vähintään 30 %.	
	kunnoltaan, toimintakyvyltään ja palvelutarpeeltaan erilaisia asukkaita	
	asukkailla on mahdollisuus kalustaa itse omat asuntonsa tai muuttaa valmiiksi kalustettuun asuntoon.	

Oulun kaupunki edellyttää seuraavien yhteisiin tiloihin liittyvien ehtojen täyttymistä:

ASUMINEN	VELVOITTAVAT EHDOT	EDUKSI KATSOTTAVAT EHDOT
YHTEISET TILAT	palvelu- ja muita yhteistiloja vähintään 10 % kohteen asuintilojen huoneistoalasta. Varastotiloja ei lasketa yhteisiksi tiloiksi.	toimintojen yhdisteleminen (esim. pop-up- ja muita vaihtuvia palveluja alueelta ja kauempaa, päiväkotit, muu käyttö)
	palvelu- ja yhteistilojen monipuolinen käyttö ja muunneltavuus: ruokailu, liikunta, harrastukset, päivätoiminta, kuntoutus, sauna jne.	monipuoliset ikkunanäkymät
	luonnollisten kulkureittien varrella	palveluja tulee olla tarjolla myös korttelin ulkopuolisille sekä kohteessa että kohteen ulkopuolelle koteihin tuotuna
	riittävät vaatehuollon tilat	avoin kohtaamispaikka, myös kohteen ulkopuolisten osallistaminen yhteistilojen käyttöön
	yhteisen ruokailun mahdollistavat tilat	
	riittävät henkilökunnan työ- ja wc-tilat	vieraiden yöpymishuoneet kuntosali

Oulun kaupunki edellyttää seuraavien teknologiaan liittyvien ehtojen täyttymistä:

ASUMINEN	VELVOITTAVAT EHDOT	EDUKSI LUETTAVAT EHDOT
TEKNOLOGIA	teknologian tulee olla huomaamatonta ja tukea normaaliuden käsitystä	

LIITE 3

YHTEISÖLLISTÄ ASUMISTA TUKEVAT ARJEN TUKIMUODOT

Oulun kaupunki edellyttää seuraavien teknologisiin ratkaisuihin ja digitaalisiin palveluihin liittyvien laatuvaatimusten täyttymistä:

Arjen tukimuodot	Laatuvaatimukset
Teknologiset ratkaisut ja digitaaliset palvelut	Teknologisia ratkaisuja hyödynnetään osana asiakkaan arjen tukea
	Digitaalisia palveluja hyödynnetään osana asiakkaan arjen tukea
	Asiakkaat saavat laitteiden käyttöopastusta ja -ohjausta

Oulun kaupunki edellyttää seuraavien yhteisöllisyyteen liittyvien laatuvaatimusten täyttymistä:

Arjen tukimuodot	Laatuvaatimukset
Yhteisöllisyys	Toimintaa järjestetään asukkaiden itsensä järjestämänä, järjestöjen ja vapaaehtoisten tuottamaa
	Asiakkaan tarpeet, toiveet ja ideat yhteisen toiminnan järjestämiseen kerätään vähintään puoli vuosittain ja huomioidaan toiminnan järjestämisessä
	Yhteisen toiminnan järjestämiselle on nimetty koordinaattori
	Yhteisestä toiminnasta tulee olla esillä viikko- ja kuukausiohjelma
	Toiminnassa huomioidaan yhteisön perinteet
	Asiakkaalle on tarjolla omaehtoista mielekästä toimintaa päivittäin ja myös iltapäiväaikaan

Oulun kaupunki edellyttää seuraavien ateriointiin ja yhteisölliseen ruokailuun liittyvien laatuvaatimusten täyttymistä:

Arjen tukimuodot	Laatuvaatimukset
Ateriointi ja yhteisöllinen ruokailu	Asiakkaalla on päivittäin mahdollisuus eri aterioilla (aamupala, lounas, päiväkahvi, päivällinen ja iltapala) yhteiseen ruokailuun
	Vireyttä seniorivuosiin: ikääntyneiden ruokasuositus on huomioitu aterioiden järjestämisessä
	Ennakkoon laaditut 4-6 vkon välein kiertävät ruokalistat ovat nähtävillä
	Ruokailuajat on määritetty ja nähtävillä
	Aamiainen ja iltapala tarjotaan porrastetusti

Oulun kaupunki edellyttää seuraavien turvallisuuden tukemiseen liittyvien laatuvaatimusten täyttymistä:

Arjen tukimuodot	Laatuvaatimukset
Turvallisuuden tukeminen	Asumiskohteella on pelastusviranomaisen hyväksymä pelastus- ja turvallisuussuunnitelma
	Sisäisten ja ulkoisten uhkien vaaratilanteet on kartoitettu
	Yhteisössä järjestetään säännöllisesti turvallisuuskoulutusta
	Asukkaalla on mahdollisuus saada turvapalvelu palvelutarpeen arvioinnin perusteella; turvalaitteet, hälytysten vastaanottopalvelu ympärivuorokautisesti ja kiireellinen auttamispalvelu. Asiakasta ohjataan turvapalveluiden hakemisessa.
	Asukkaan tulee saada yhteys henkilökuntaan tai turvapalvelupäivystäjään vuorokauden ajasta riippumatta

Arjen tukimuodot	Laatuvaatimukset
	Asukkaan toimintakykyä arvioidaan vähintään puolen vuoden välein RAI-

Kuntoutus- ja terapiapalvelut	arvioinnilla
	Asukkaalle tehdään hänen toimintakykyään ylläpitävä ja edistävä asiakassuunnitelma
	Asukasta ohjataan apuvälineiden hankinnassa ja kuntoutuspalveluiden saamisessa

Oulun kaupunki edellyttää seuraavien siivous- ja pyykkipalveluihin liittyvien laatuvaatimusten täyttymistä:

Arjen tukimuodot	Laatuvaatimukset
Siivous- ja pyykkipalvelut	Asukasta ohjataan kodinhoidollisiin tehtäviin omien voimavarojen mukaisesti
	Asukasta ohjataan tarvittaessa kuukausisiivouksen hankinnassa
	Asumiskohteen yhteisistä tiloista on kirjallinen siivoussuunnitelma, jossa on määritelty puhtaustaso.
	Infektio- ja erityistilanteissa siivouksen ja vaatehuollon toteutuksen vastattava hygieniaohjeistusta

Oulun kaupunki edellyttää seuraavien asiointi- ja saattajapalveluihin liittyvien laatuvaatimusten täyttymistä:

Arjen tukimuodot	Laatuvaatimukset
Asiointi- ja saattajapalvelut	Asiakkaalle on tarjolla asiointipalvelua asiakkaan henkilökohtaisiin hankintoihin, silloin kun asiakas ei kykene itse osallistumaan
	Asiakkaalle on tarjolla saattajapalvelua asiakkaan henkilökohtaisiin hankintoihin tai sosiaali- ja terveyspalveluiden saamiseksi
	Asiakkaalle on tarjolla kauppa-asiointiin avustamista
	Asiakas saa ohjausta edunvalvonta- ja etuusasioissa sekä taloudellisen tuen hakemisessa

	Mikäli asiakas tarvitsee apua henkilökohtaisten varojen käsittelyssä, varoja käsitellään Oulun kaupungin ohjeistuksen mukaisesti
--	--

Oulun kaupunki edellyttää seuraavien kylvetyspalveluihin liittyvien laatuvaatimusten täyttymistä:

Arjen tukimuodot	Laatuvaatimukset
Kylvetyspalvelut	Asiakkaalle on tarjolla tai häntä ohjataan kylvetyspalvelun saamiseksi

Oulun kaupunki edellyttää seuraavien kotihoidon palveluun liittyvien laatuvaatimusten täyttymistä:

Arjen tukimuodot	Laatuvaatimukset
Kotihoidon palvelu	Asukkaan psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista sekä kognitiivista toimintakykyä seurataan päivittäin ja arvioidaan vähintään puolen vuoden välein tai toimintakyvyn muuttuessa
	Asukas saa ohjausta kotipalvelun ja kotisairaanhoitopalveluiden hakemisessa
	Kotihoidon palvelu toteutuu asukkaan asiakassuunnitelman mukaisesti
	Kotipalvelun ja kotisairaanhoidon sisällön ja laadun vähimmäisvaatimukset on kuvattu Oulun kaupungin säännöllisen kotihoidon palvelusetelinsääntökirjassa

OULU